

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA  
z dnia ..... 2010 r.

w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Białowieskiego Parku Narodowego

Na podstawie art. 19 ust. 5 i art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się plan ochrony dla Białowieskiego Parku Narodowego, zwany dalej Planem”.

§ 2. Plan ochrony, o którym mowa w § 1 jest planem ochrony dla obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska w części objętej granicami Białowieskiego Parku Narodowego.

§ 3. Plan ochrony, o którym mowa § 1 obejmuje:

1. cele ochrony przyrody na terenie Parku oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia;
2. opis granic, mapę i charakterystykę części obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska objętej granicami Białowieskiego Parku Narodowego, stanowiące załącznik nr 2 do rozporządzenia;
3. identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków dla obszaru Parku i obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska w części objętej granicami Parku określone w załączniku nr 3 do rozporządzenia;
4. określenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 na terenie Parku, zachowania integralności obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci obszarów Natura 2000, określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia;
5. wskaźniki właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 na terenie Parku, określone w załączniku nr 5 do rozporządzenia;
6. wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową, które stanowią załącznik nr 6 do rozporządzenia;
7. określenie działań ochronnych na obszarach objętych ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań, z określeniem działań ochronnych niezbędnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska w części objętej granicami Parku, które stanowią załącznik nr 7 do rozporządzenia;
8. określenie sposobów monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków, zawarte w załączniku nr 8 do rozporządzenia;
9. określenie sposobów monitoringu stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków ptaków, roślin i zwierząt, oraz ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska występujących na terenie Parku, stanowiące załącznik nr 9 do rozporządzenia;

10. wskazanie obszarów i miejsc udostępnionych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych oraz amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz określenie sposobów ich udostępniania, które stanowią załącznik nr 10 do rozporządzenia;

11. wskazanie miejsc, w których może być prowadzona działalność handlowa i rolnicza, które stanowią załącznik nr 11 do rozporządzenia;

12. ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planów zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych przedmiotów ochrony i uwzględniające potrzeby ochrony obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska, które stanowią załącznik nr 12 do rozporządzenia.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie ... dni od dnia ogłoszenia.

Minister Środowiska: .....

Załączniki do rozporządzenia Ministra Środowiska  
z dnia ..... 2010 r. (poz. ....)

Załącznik nr 1

CELE OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE BIAŁOWIESKIEGO PARKU  
NARODOWEGO ORAZ WSKAZANIE PRZYRODNICZYCH I SPOŁECZNYCH  
UWARUNKOWAŃ ICH REALIZACJI

1. Cele ochrony

Celem ochrony przyrody Białowieskiego Parku Narodowego, zwanego dalej „Parkiem”, jest zachowanie unikalnego w skali Polski, Europy i Świata ekosystemu leśnego z jego naturalną różnorodnością biologiczną oraz kształtującymi go procesami biologicznymi, ekologicznymi i ewolucyjnymi oraz procesami i strukturami geologicznymi, geomorfologicznymi, hydrologicznymi i glebowymi.

Priorytetowymi celami ochrony przyrody na terenie Parku jest:

- a) zapewnienie niezakłóconego przebiegu procesów ekologicznych i ewolucyjnych charakterystycznych dla niżowych lasów naturalnych strefy boreonemoralnej, w tym zwłaszcza procesów o charakterze wielkoobszarowym i długoterminowym;
- b) ochrona różnorodności biologicznej na poziomie ekosystemowym, gatunkowym i genetycznym;
- c) ochrona żubra z uwzględnieniem całej przestrzeni życiowej białowieskiej populacji tego gatunku oraz korytarzy migracyjnych, zapewniających możliwość jego rozprzestrzeniania się.

1.1. Celem ochrony przyrody nieożywionej jest:

- a) zachowanie warunków do niezakłóconego przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych;
- b) zachowanie naturalnych procesów i struktur geologicznych, geomorfologicznych, hydrologicznych oraz glebowych;
- c) zahamowanie zmniejszania się zasobów wodnych przez spowolnienie odpływu wód i zwiększenie zdolności retencyjnych siedlisk leśnych;
- d) zachowanie gleb organicznych;
- e) ochrona gleb, wód i powietrza przed zanieczyszczeniami.

1.2. Celem ochrony ekosystemów Parku jest:

- a) zachowanie naturalnej różnorodności siedlisk;
- b) zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej zbiorowisk roślinnych, grzybów i zwierząt;
- c) zapewnienie właściwych warunków środowiska przez ograniczanie antropopresji;
- d) przeciwdziałanie inwazjom obcych gatunków.

W poszczególnych typach ekosystemów Parku celami ochrony są ponadto:

1.2.1. w ekosystemach leśnych:

- a) ochrona trwałości, ciągłości i stabilności procesów ekologicznych;
- b) zachowanie różnorodności siedlisk i substratów będących środowiskiem życia organizmów leśnych;
- c) utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych: grądów subkontynentalnych (9170-2), łągów olszowo-jesionowych (91E0-3), borealnych świerczyn na torfie (91D0-5) i subborealnych brzezin bagiennych (91D0-6), borów sosnowych bagiennych (91D-02);

1.2.2. w nieleśnych ekosystemach lądowych:

- a) ochrona trwałości wybranych ekosystemów, w tym półnaturalnych ekosystemów łąkowych;
- b) zachowanie gatunków i siedlisk przyrodniczych o znaczeniu wspólnotowym;
- c) zahamowanie murszenia i dalszej kompresacji torfów;
- d) zachowanie zespołów roślinnych wymagających czynnej ochrony, z uwzględnieniem potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków;
- e) odtworzenie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych muraw bliźniczkowych (6230-4), zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (6410-2) i świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie (6510);

1.2.3. w ekosystemach wodnych:

- a) uzyskanie dobrego stanu wód zgodnie ze standardami Ramowej Dyrektywy Wodnej Unii Europejskiej;
- b) zapewnienie warunków wodnych niezbędnych dla uzyskania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków będących na terenie Parku przedmiotami ochrony Natura 2000;
- c) utrzymanie przepływu biologicznego w ciekach.

1.3. Celem ochrony gatunków grzybów, roślin i zwierząt oraz ich siedlisk jest:

- a) utrzymanie różnorodności gatunkowej i genetycznej;
- b) utrzymanie warunków mikrosiedliskowych i różnorodności substratowej dla gatunków;
- c) zapewnienie ciągłości istnienia i przywracanie siedlisk gatunków;
- d) stwarzanie warunków środowiskowych sprzyjających utrzymaniu właściwego stanu ochrony gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych wyginięciem;
- e) przywracanie gatunków wymarłych w skali lokalnej o ile siedliska gatunku zachowały się we właściwym dla niego stanie;
- f) zapobieganie szerzeniu się chorób zagrażających populacjom;
- g) powstrzymywanie ekspansji obcych gatunków inwazyjnych;
- h) utrzymanie właściwego stanu zdrowotnego i właściwej liczebności populacji żubra;
- i) utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunków: trzmielojad (A072), jarzątka (A104), żurawia (A127), sóweczki (A217), włochatki (A223), zimorodka (A229), bobra (1337), wilka (1352), wydry (1355), czerwonończyka nieparka (1060), zgniotka

cynobrowego (1086), ponurka Schneidera (1920), konarka tajgowego (4021), zagłębka bruzdkowanego (4026), rzepiku szczeciniastego (1939);

- j) odtworzenie właściwego stanu ochrony gatunków: bociana czarnego (A030), błotniaka łąkowego (A084), orlika krzykliwego (A089), kropiatki (A119), derkacza (A122), lelka (A224), dzięcioła zielonosiwego (A234), dzięcioła biało grzbietego (A239), dzięcioła czarnego (A236), dzięcioła średniego (A238), dzięcioła trójpalczastego (A241), muchołówki małej (A320), muchołówki białoszyjej (A321), rysia (1361), żubra (2647), traszki grzebieniastej (1166), poczwarówki zwężonej (1014), poczwarówki jajowatej (1016), przeplatki aurinii (1065), bogatka wspaniałego (1085), rozmiazga kolweńskiego (1925), leńca bezpodkwiatkowego (1437), sasanki otwartej (1477), mopka (1308);

#### 1.4. Celem ochrony krajobrazów jest:

- a) zachowanie ukształtowanej w procesie historycznym struktury krajobrazu kulturowego (zabudowa, pola, lasy) i przyrodniczego Puszczy Białowieskiej;
- b) utrzymanie otwartych przestrzeni budujących specyfikę krajobrazową Puszczy Białowieskiej;
- c) zachowanie podstawowych układów ciągów komunikacyjnych i ciągów widokowych o najwyższych walorach krajobrazowych;
- d) zachowanie punktów widokowych.

#### 1.5. Celem ochrony wartości kulturowych jest:

- a) zachowanie i upowszechnianie materialnych oraz niematerialnych zasobów kulturowych Parku;
- b) utrzymanie w należyтым stanie technicznym i rewitalizacja obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- c) promowanie regionalnych form architektonicznych oraz tradycyjnych materiałów i konstrukcji;
- d) zachowanie w należyтым stanie stanowisk archeologicznych.

## 2. Przyrodnicze uwarunkowania realizacji celów ochrony.

### 2.1. W Parku występują ekosystemy: leśne, lądowe nieleśne i wodne.

2.2. Ekosystemy leśne obejmują 9783,53 ha, co stanowi 94,84% powierzchni Parku. Istotnymi uwarunkowaniami przyrodniczymi ochrony przyrody w ekosystemach leśnych są:

- a) dobry stan zachowania różnorodności biologicznej na poziomie ekosystemowym, gatunkowym i genetycznym stanowi podstawę do minimalizowania ingerencji w przebieg procesów naturalnych;
- b) wysoka zgodność potencjalnej i rzeczywistej roślinności siedlisk leśnych, w tym składów gatunkowych drzewostanów;
- c) niski stan zagrożenia pożarowego dzięki brakowi suchych siedlisk borowych i niewielkiemu udziałowi świeżych siedlisk borowych.

### 2.3. Typy siedliskowe lasu i odpowiadające im potencjalne zespoły roślinne.

Lp.	Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia [ha]	Udział [%]	Zespoły roślinne wg klasyfikacji Matuszkiewicza	Zespoły roślinne wg klasyfikacji Sokołowskiego
1	Bśw	171,45	1,75	Subkontynentalny bór świeży <i>Peucedano-Pinetum</i>	<i>Vaccinio vitis-idaeae-Pinetum</i> - bór brusznicowy <i>Vaccinio myrtilli-Piceetum</i> - bór świerkowy czernicowy
2	Bw	349,38	3,57	Śródładowy bór wilgotny	<i>Molinio caeruleae-Pinetum</i>
3	Bb	143,92	1,47	Sosnowy bór bagienny Niżowe torfowiska wysokie	<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> <i>Ledo-Sphagnetum magellanici</i>
4	BMśw	795,68	8,13	Subborealny bór mieszany <i>Serratulo-Pinetum</i>	<i>Calamagrostio arundinaceae-Piceetum</i> - trzcinnikowo-świerkowy bór mieszany świeży <i>Calamagrostio arundinaceae-Pinetum</i> - trzcinnikowo-sosnowy bór mieszany świeży <i>Pino-Quercetum</i> - sosnowo-dębowy bór mieszany świeży
5	BMw	397,38	4,06	Bór mieszany wilgotny świerkowo-dębowy <i>Quercu-Piceetum</i>	<i>Quercu-Piceetum typicum</i> - dębowo-świerkowy bór mieszany wilgotny
6	BMb	108,95	1,11	Borealna świerczyna na torfie <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>	<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum myrtilletosum</i>
					<i>Sphagno-Betuletum pubescentis</i> - torfowcowo-brzozowy las bagienny
7	LMśw	989,76	10,12	Grąd subkontynentalny wysoki trzcinnikowy <i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i>	<i>Melitti-Carpinetum</i> - grąd miodownikowy <i>Corylo-Piceetum</i> - leszczynowo-świerkowy las mieszany świeży
9	LMw	677,48	6,93	Bór mieszany wilgotny świerkowo-dębowy <i>Quercu-Piceetum</i>	<i>Quercu-Piceetum stellarietosum</i> - dębowo-świerkowy bór mieszany wilgotny
					<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i> - grąd trzcinnikowy
10	LMb	521,70	5,33	Subborealna brzezina bagienna <i>Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis</i>	<i>Carici elongatae-Quercetum</i> - dębniak turzycowy <i>Betulo pubescentis-Piceetum</i> - las mieszany torfowcowy <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum dryopteridetosum</i> - bór świerkowy torfowcowy
11	Lśw	1846,18	18,87	Grąd subkontynentalny typowy	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>
12	Lw	2350,60	24,03	Grąd subkontynentalny niski czyścowy	<i>Tilio-Carpinetum stachyetosum sylvaticae</i>

					<i>Tilio-Carpinetum circaeetosum alpinae</i> - grąd murszowy <i>Tilio-Carpinetum caricetosum remotae</i> - grąd turzycowy
13	OI	573,98	5,87	Ols porzeczkowy <i>Ribeso nigri-Alnetum</i> Ols torfowcowy <i>Sphagno squarrosi-Alnetum</i>	
14	OIJ	857,07	8,76	Łęg jesionowo-olszowy <i>Fraxino-Alnetum</i> Łęg wiązowo-jesionowy <i>Ficario-Ulmetum minoris</i>	
				<i>Piceo-Alnetum</i> - łęg olszowo-świerkowy	
Razem		9783,53	100,0		

2.4. Średnie zagęszczenie drzew i miąższość drzewostanów Białowieskiego Parku Narodowego, z uwzględnieniem drzew żywych oraz martwych stojących i leżących (stan na dzień 01.01.2010)

Parametr		Obwód Ochronny Orłówka	Obwód Ochronny Hwoźna
Drzewa żywe ( $d \geq 5\text{cm}$ )	szt./ha	659,3	851,5
	$\text{m}^3/\text{ha}$	475,9	399,5
Drzewa martwe stojące ( $d \geq 5\text{cm}$ )	szt./ha	95,0	149,9
	$\text{m}^3/\text{ha}$	50,1	43,1
Drzewa martwe leżące ( $d_c \geq 10\text{cm}$ )*	szt./ha	246,4	165,7
	$\text{m}^3/\text{ha}$	108,4	38,2
Odnowienie naturalne drzew ( $d < 5\text{cm}$ )	szt./ha	15258,0	8898,0

\*  $d_c$  – średnica w cieńszym końcu

2.5. Struktura grubości oraz miąższość drzewostanów (drzewa żywe) Obrębu Ochronnego Orlówka, z podziałem na gatunki drzew (szt./ha). Stan na dzień 01.01.2010.

Rodzaj drzewa	Przedziały grubości drzew [cm]															Razem [szt.]	%	Razem [m <sup>3</sup> /ha]	%
	5-15	15-25	25-35	35-45	45-55	55-65	65-75	75-85	85-95	95-105	105-115	115-125	125-135	135-145	>145				
Brzoza	15,4	7,9	3,3	1,5	0,8	0,3	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	29,3	4	12,4	3
Dąb	0,7	0,8	0,9	1,7	2,4	1,4	1,0	1,7	0,7	0,7	0,7	0,5	0,2	0,1	0,3	13,5	2	90,1	19
Grab	160,8	46,8	17,7	12,1	8,1	1,8	0,5	0,1	0,0	0,1	-	-	-	-	-	248,0	38	111,1	23
Jarząb	1,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,2	0	0,1	0
Jesion	0,8	1,4	1,5	1,6	1,8	1,2	0,3	0,3	0,2	0,1	-	-	-	-	-	9,2	1	22,3	5
Klon	0,7	0,6	1,9	1,2	0,8	1,2	0,4	0,3	-	-	-	-	-	-	-	7,1	1	17,0	4
Lipa	94,2	42,0	19,1	7,2	1,6	0,4	0,3	0,8	0,5	0,3	0,2	0,1	-	-	-	166,6	25	65,2	14
Olsza	12,8	7,0	5,3	4,5	3,6	2,2	0,1	0,2	0,1	-	-	-	-	-	-	35,7	5	37,1	8
Osika	0,0	0,3	0,3	0,9	0,5	0,2	0,2	0,0	0,1	0,1	-	-	-	-	-	2,6	0	7,0	1
Sosna	0,3	1,0	2,8	1,8	2,5	1,8	0,7	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-	11,1	2	25,3	5
Świerk	51,6	36,1	21,9	10,8	5,3	2,9	1,0	0,5	0,2	-	-	-	-	-	-	130,3	20	86,6	18
Wiąz	1,2	1,2	1,0	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,7	1	1,6	0
Inne	0,7	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,8	0	0,1	0
Razem	340,4	145,2	75,7	43,6	27,4	13,3	4,6	4,0	1,9	1,2	0,8	0,5	0,2	0,1	0,3	659,3	100	-	-
V(m <sup>3</sup> /ha)	20,3	46,8	64,8	73,3	78,4	57,7	27,8	31,6	18,5	14,5	12,3	9,3	4,2	3,2	13,1	-	-	476,0	100

2.6. Struktura grubości oraz miąższość drzewostanów (drzewa żywe) Obrębu Ochronnego Hwoźna, z podziałem na gatunki drzew (szt./ha). Stan na dzień 01.01.2010.

Rodzaj drzewa	Przedziały grubości drzew [cm]															Razem [szt.]	%	Razem [m <sup>3</sup> /ha]	%
	5-15	15-25	25-35	35-45	45-55	55-65	65-75	75-85	85-95	95-105	105-115	115-125	125-135	135-145	>145				
Brzoza	54,0	16,7	9,1	4,1	0,5	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	84,6	10	24,9	6
Dąb	9,3	6,3	2,8	1,0	1,1	1,0	1,5	0,9	0,5	0,3	0,4	0,0	0,1	-	-	25,3	3	46,1	12
Grab	131,0	31,8	6,1	2,8	1,7	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	173,6	20	36,6	9
Jarząb	1,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,1	0	0,1	0
Jesion	2,8	5,7	2,2	1,0	1,5	0,9	0,5	0,1	-	-	-	-	-	-	-	14,8	2	17,1	4
Klon	1,4	1,3	0,3	0,5	0,3	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	-	-	-	-	-	4,0	0	4,7	1
Lipa	19,0	7,8	3,7	0,8	0,3	0,4	0,3	0,3	0,0	0,1	-	-	-	-	-	32,5	4	13,4	3
Olsza	37,5	27,4	19,5	12,5	5,9	1,4	0,4	0,0	0,1	-	-	-	-	-	-	104,7	12	75,0	19
Osika	2,3	3,2	2,0	2,0	1,4	0,4	0,4	-	-	-	-	-	-	-	-	11,7	1	14,6	4
Sosna	18,9	42,1	28,4	12,4	6,4	0,8	0,4	0,1	-	-	-	-	-	-	-	109,4	13	76,7	19
Świerk	170,0	70,0	30,6	10,8	4,0	1,3	0,3	0,4	-	-	-	-	-	-	-	287,4	34	89,7	22
Wiąz	0,4	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,6	0	0,1	0
Inne	1,0	0,5	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,8	0	0,5	0
Razem	448,7	213,0	104,8	48,1	23,0	6,5	4,0	1,8	0,6	0,5	0,4	0,0	0,1	0,0	0,0	851,5	100	-	-
V(m <sup>3</sup> /ha)	24,6	66,8	86,8	77,4	60,2	26,1	22,1	14,5	6,3	6,1	5,8	0,0	2,8	0,0	0,0	-	-	399,5	100

2.7. Łądowe ekosystemy nieleśne zajmują powierzchnię 534,58 ha, co stanowi 5,08% powierzchni Parku.

2.7.1. W grupie ekosystemów torfowiskowych istotnymi uwarunkowaniami przyrodniczymi ochrony przyrody są:

- a) osuszenie złoża torfowego, zwłaszcza jego warstw powierzchniowych;
- b) uruchomienie niekorzystnych zjawisk i procesów w złożu torfowym, w tym mineralizacji, zmniejszanie objętości osadu;
- c) spadek lub zahamowanie tempa akumulacji złoża torfowego;
- d) regresja i unifikacja biocenoz, spadek ich różnorodności biologicznej.

2.7.2. W pozostałych nieleśnych ekosystemach łądowych istotnymi uwarunkowaniami przyrodniczymi ochrony przyrody są:

- a) antropogeniczne pochodzenie większości łądowych ekosystemów nieleśnych i konieczność wykonywania zabiegów ochrony czynnej w celu ich utrzymania oraz utrzymania związanych z nimi gatunków;
- b) zaawansowana sukcesja wtórna na większości obszarów.

2.8. Na terenie Parku występują następujące nieleśne zespoły roślinne:

- c) psiara krzyżownicowa - *Polygalo-Nardetum\**,
- d) kadłubowe zbiorowisko łąkowe z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*,
- e) łąka świeża ze związku *Arrhenatherion elatioris\**,
- f) zmiennowilgotna łąka trzęślicowa - *Molinietum caeruleae\**,
- g) zespół situ rozpierzchłego i trzęślicy modrej - *Junco-Molinietum\**,
- h) łąka wilgotna ze związku *Calthion palustris*,
- i) zespół turzycy darniowej - *Caricetum cespitosae*,
- j) zbiorowisko ze śmiałkiem darniowym *Deschampsia caespitosa*,
- k) zespół wierzbówki błotnej i situ rozpierzchłego - *Epilobio-Juncetum effusi*,
- l) zespół sitowia leśnego - *Scirpetum silvatici*,
- m) zespół wyczyńca łąkowego - *Alopecuretum pratensis*,
- n) zespół wiązówki błotnej i bodziszka błotnego - *Filipendulo-Geraniumetum*,
- o) zespół turzycy nitkowatej - *Caricetum lasiocarpae*,
- p) zespół turzycy obłej - *Caricetum diandrae*,
- q) zespół turzycy prosowatej i łuszczkowatej - *Caricetum paniceo-lepidocarpae*,
- r) zespół manny jadalnej - *Sparganio-Glycerietum fluitantis*,
- s) zespół ponikła błotnego - *Eleocharitetum palustris*,
- t) zespół skrzypu bagiennego - *Equisetetum fluviatilis*,
- u) szuwar manny mielec - *Glycerietum maximae*,
- v) szuwar trzciny - *Phragmitetum australis*,
- w) szuwar pałki wąskolistnej - *Typhetum angustifoliae*,

- x) szuwar pałki szerokolistnej - *Typhetum latifoliae*,
- y) szuwar turzycy błotnej - *Caricetum acutiformis*,
- z) szuwar turzycy tunikowej - *Caricetum appropinquatae*,
- aa) szuwar turzycy sztywnej - *Caricetum elatae*,
- bb) szuwar turzycy zaostrzonej - *Caricetum gracilis*,
- cc) szuwar turzycy prosowej - *Caricetum paniculatae*,
- dd) szuwar turzycy brzegowej - *Caricetum ripariae*,
- ee) szuwar turzycy dzióbkwatej - *Caricetum rostratae*,
- ff) szuwar turzycy pęcherzykowatej - *Caricetum vesicariae*,
- gg) zespół kosaćca żółtego - *Iridetum pseudacori*,
- hh) szuwar mozgowy - *Phalaridetum arundinaceae*,
- ii) zbiorowisko trzcinnika lancetowatego - *Calamagrostis canescens*,
- jj) traworośla trzcinnika piaskowego - *Calamagrostietum epigeji*,
- kk) ziołorośla pokrzywowe - zbiorowisko z *Urtica dioica*,
- ll) traworośla stokłosa bezostnej - agregacja *Bromus inermis*,
- mm) łożowisko - *Salicetum pentandro-cinereae*,
- nn) zarośla brzozy niskiej i wierzby rokity - *Betulo-Salicetum repentis*,
- oo) zarośla wierzby rokity - zbiorowisko z *Salix rosmarinifolia*

\*Dobrze zachowane zbiorowiska z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej.

2.9. Ekosystemy wodne obejmują 19,19 ha, co stanowi 0,18% powierzchni Parku. Składają się na nie: rzeki - 11,7611 ha, wody stojące - 5,8548 ha i rowy melioracyjne - 1,5707 ha.

2.10. Na obszarze Parku stwierdzono występowanie następujących grup ekologicznych grzybów:

- a) grzyby wielkoowocnikowe (*Macromycetes*) - 1585 gatunków, w tym 31 gatunków chronionych;
- b) porosty (*Lichenes*) - 352 gatunki, w tym 63 gatunki chronione.

2.11. Na obszarze Parku stwierdzono występowanie następujących grup systematycznych roślin:

- a) rośliny naczyniowe (*Pteridophyta* i *Spermatophyta*) 786 gatunków, z czego 81 gatunków chronionych, w tym 3 gatunki z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG;
- b) mchy (*Bryopsida*) i wątrobowce (*Hepaticopsida*) - 145 gatunków, w tym 31 gatunków chronionych.

2.12. Na obszarze Parku stwierdzono występowanie następujących grup systematycznych zwierząt:

- a) bezkręgowce (*Invertebrata*) - około 10 500 gatunków, z czego 84 gatunki chronione, w tym 15 gatunków z Załącznika II do Dyrektywy Rady 92/43/EWG;
- b) ryby (*Pisces*) - 23 gatunki, w tym 4 gatunki chronione;

- c) płazy (*Amphibia*) - 10 gatunków, wszystkie chronione, w tym 1 gatunek z Załącznika II do Dyrektywy Rady 92/43/EWG;
- d) gady (*Reptilia*) - 6 gatunków, wszystkie chronione, w tym 1 gatunek z Załącznika II do Dyrektywy Rady 92/43/EWG;
- e) ptaki (*Aves*) - 117 gatunków lęgowych, w tym 108 gatunków chronionych, z czego 22 gatunki z Załącznika I do Dyrektywy Rady 2009/147/WE;
- f) ssaki (*Mammalia*) - 59 gatunków, w tym 37 gatunków chronionych, z czego 6 gatunków z Załącznika II do Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

2.13. W Parku występują następujące rodzaje krajobrazów:

- a) krajobrazy wysoczyzn morenowych 49,81% powierzchni Parku,
- b) krajobrazy eoliczne 14,38%,
- c) krajobrazy obniżeń 21,19%,
- d) krajobrazy dolin rzecznych 14,61%.

3. Społeczne uwarunkowania realizacji celów ochrony.

3.1. Teren Parku został objęty prawną ochroną na podstawie decyzji Departamentu Leśnictwa Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych z dnia 29 grudnia 1921 roku.

3.2. Białowieski Park Narodowy został utworzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21 listopada 1947 roku o utworzeniu Białowieskiego Parku Narodowego (Dz. U. 1947, Nr 74, poz. 469), a jego aktualny obszar i granice zostały ustalone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 lipca 1996 roku w sprawie Białowieskiego Parku Narodowego (Dz. U. 1996, Nr 93, poz. 424).

3.3. Teren Parku w całości jest objęty specjalnym obszarem ochrony siedlisk i obszarem specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska. Granice części obszaru Natura 2000 zawartego w granicach Parku oraz mapę zawiera załącznik nr 2 do rozporządzenia.

3.4. Obszar objęty ochroną ścisłą, leżący pomiędzy rzeką Narewką od zachodu, rzeką Hwoźną od północy, granicą państwa od wschodu, Drogą Browską i granicą Polany Białowieskiej od południa stanowi Obiekt Światowego Dziedzictwa UNESCO.

3.5. Grunty Parku położone są na obszarze:

Województwo	Gmina	Powierzchnia [ha]
podlaskie	Białowieża	6 055,6357
	Narewka	4 461,6309
Razem		10 517,2666

3.6. Powierzchnia Parku według stanu na dzień 31 grudnia 2009 roku wynosi 10 517,2666 ha, w tym w zarządzie Parku 10516,9100 ha, i stanowi następujące użytki gruntowe:

Rodzaj użytku gruntowego	Grupa kategorii użytkowania (rodzaj powierzchni)	Powierzchnia gruntów Skarbu Państwa [ha]	Powierzchnia gruntów obcej własności [ha]	Razem powierzchnia Parku [ha]	Udział w powierzchni Parku [%]
lasy	drzewostany, grunty leśne niezalesione, grunty związane z ochroną Parku	9974,2599	-	9974,2599	94,84
grunty zadrzewione lub zakrzaczone	zadrzewienia	1,4864	-	1,4864	0,01
użytki rolne	grunty orne, łąki trwałe, pastwiska trwałe	14,9406	0,3599	15,3005	0,15
grunty pod wodami	grunty pod wodami stojącymi, grunty pod wodami płynącymi	19,1866	-	19,1866	0,18
tereny komunikacyjne	tereny komunikacyjne	0,0270	-	0,0270	0,00
tereny osiedlowe	tereny osiedlowe	45,4535	-	45,4535	0,43
nieużytki	nieużytki (bagna, odłogi)	446,1373	-	446,1373	4,24
tereny różne	tereny różne	15,4154	-	15,4154	0,15
<b>Razem</b>		<b>10516,9067</b>	<b>0,3599</b>	<b>10517,2666</b>	<b>100,00</b>

3.7. Podział Parku na obręby i obwody ochronne:

Obręb ochronny	Obwód ochronny	Numery oddziałów	Powierzchnia [ha]			
			leśna	związana z ochroną Parku	nieleśna	razem
Hwoźna	Cupryki	158,159, 189, 190, 221, 253, 282, 313, 339, 368	1052,50	22,04	168,63	1243,17
	Gruszki	104-107, 130-132, 160-162, 191A,C,D-193, 225	1310,87	42,35	73,30	1426,52
	Masiewo	108, 109, 133, 134, 163, 164, 194, 195, 226, 227, 258A,B	1069,00	27,18	24,11	1120,29
	Zamosze	110, 111, 135, 136, 165, 166, 196, 197, 228, 229, 259-261	1296,02	33,30	50,20	1379,52
Razem obręb ochronny Hwoźna			4728,39	124,87	316,24	5169,50
Ośrodek Hodowli Żubrów	Ośrodek Hodowli Żubrów	420B,C, 421A,B, 425C,D, 450B	255,91	14,34	4,31	274,56
Razem Ośrodek Hodowli Żubrów			255,91	14,34	4,31	274,56

Obręb ochronny	Obwód ochronny	Numery oddziałów	Powierzchnia [ha]			
			leśna	związana z ochroną Parku	nieleśna	razem
Orłówka	Sierchanowo	191B, 191C, 222, 223, 224A, 254, 255, 283-285, 314, 315, 340, 341, 369, 370, 398, 398A, 398B, 398C, 398D, 398F, 398G, 398H, 399	2079,34	29,04	194,86	2303,24
	Dziedzinka	256A, 256B, 256C, 256D, 256F, 257, 258C, 258D, 286-289, 290A, 290B, 316-320, 342-346, 371-374, 375A, 375B, 400, 401A, 401B, 401C, 401D, 401F, 402A, 403	2719,89	22,46	27,62	2769,97
Razem obręb ochronny Orłówka			4799,23	51,50	222,48	5073,21
Razem Białowiecki Park Narodowy			9783,53	190,71	543,03	10 517,27

<sup>1)</sup> Podział na oddziały oznaczone liczbą i dużą literą podano zgodnie z mapą ewidencyjną Białowieckiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku, skala 1:10 000, według stanu na dzień 01.01.2001. Mapa znajduje się w siedzibie Dyrekcji Białowieckiego Parku Narodowego w miejscowości Białowieża.

3.8. Użytki rolne obejmują 15,31 ha, w tym: odłogi - 12,86 ha, łąki trwałe - 0,58 ha i pastwiska - 1,87 ha.

3.9. Powierzchnia otuliny Parku wynosi 3224,26 ha i obejmuje wyłącznie lasy należące do Skarbu Państwa, administrowane przez nadleśnictwa Białowieża i Browsk.

3.10. Park w około 80% graniczy z gruntami Skarbu Państwa. Pozostałe 20% graniczy z gruntami prywatnymi, znajdującymi się w sołectwach: Stoczek, Zastawa, Pogorzelce gminy Białowieża oraz Stare Masiewo gminy Narewka.

OPIS GRANIC, MAPA I CHARAKTERYSTYKA CZĘŚCI OBSZARU NATURA 2000  
PLC 200004 PUSZCZA BIAŁOWIESKA OBJĘTEJ GRANICAMI BIAŁOWIESKIEGO  
PARKU NARODOWEGO

1. Granice obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska w części zawartej w granicach Białowieskiego Parku Narodowego opisuje granica następujących kompleksów:

- a) Kompleks główny - obszar określony linią łamaną, która biegnie od punktu granicznego Nr 1498 położonego na Granicy Państwa pomiędzy Rzeczpospolitą Polską, a Republiką Białorusi w kierunku południowo-zachodnim, północno-zachodnią granicą drogi Browskiej po punktach granicznych 668-709 (według numerycznej mapy zasadniczej sekcja 256.322.2 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie na południowy-zachód po punktach granicznych Nr 710-755, załamuje się na północ, dochodzi do punktu granicznego Nr 756, załamuje się na zachód i biegnie południową granicą działki Nr 1211 do południowo-wschodniego narożnika działki nr 1291, załamuje się na zachód i biegnie jej południową granicą, załamuje się na południe i biegnie po wschodniej, południowej i zachodniej granicy działki nr 1294, załamuje się na zachód i biegnie południową granicą działki Nr 1291, dalej biegnie północną granicą działki nr 11/1, dochodzi do działki nr 1210, załamuje się na południe i biegnie jej wschodnią i południową granicą (według mapy ewidencji gruntów obrębu Białowieża arkusz nr 1 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie na zachód południową granicą działki Nr 636 załamuje się na północ, dochodzi do punktu granicznego Nr 469, załamuje się na zachód i biegnie północną granicą działki Nr 19/1, w punkcie granicznym Nr 218 załamuje się na południe i biegnie wschodnią i południową granicą działki nr 638 dochodzi do punktu granicznego Nr 8 (według mapy ewidencji gruntów obrębu Zastawa - Krzyże arkusz nr 1 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie na południe, wschodnią granicą działki Nr 803 do punktu granicznego Nr 199, załamuje się na zachód i biegnie wschodnią granicą rzeki Narewki, działka nr 628 do punktu granicznego nr 274 (według mapy ewidencji gruntów obrębu Zastawa - Krzyże arkusz nr 2 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie wschodnią granicą rzeki Narewki, do punktu granicznego Nr 300, załamuje się na zachód, przecina rzekę Narewkę i biegnie południową granicą działek Nr 819/1, 809, 808 i 807/1 do punktu granicznego Nr 239, załamuje się na północ i biegnie zachodnią granicą działki nr 807/1, dochodzi do punktu granicznego Nr 216, załamuje się na wschód i biegnie południową granicą działki nr 802 i dalej na wschód, południową granicą rzeki Łutowni, załamuje się na południe i biegnie wschodnią granicą działki Nr 804/1, załamuje się na wschód, dochodzi do punktu granicznego Nr 229, załamuje się na północ, przecina rzekę Łutownię i biegnie zachodnią granicą działki Nr 753 (według mapy ewidencji gruntów obrębu Budy arkusz nr 7 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie na północ, zachodnią granicą działek Nr 714, 710, 706 i 702 (według mapy ewidencji gruntów obrębu Budy arkusz nr 6 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie na północ, zachodnią granicą działek Nr 491,485,479 i 472 (według mapy ewidencji gruntów obrębu Budy arkusz nr 3 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie na północ, zachodnią granicą działek Nr 930, 924 i 918 (według numerycznej mapy zasadniczej sekcja 256.143.2 stan na dzień 09.09.2008) dalej biegnie na północ, zachodnią granicą działek Nr 918 i 912 do punktu granicznego Nr 1404, załamuje się na wschód i biegnie północną granicą działek Nr 912, 913, 900 i 901 do punktu granicznego Nr 1301, załamuje się na południe i biegnie wschodnią granicą działki Nr 901 do punktu granicznego Nr 61,

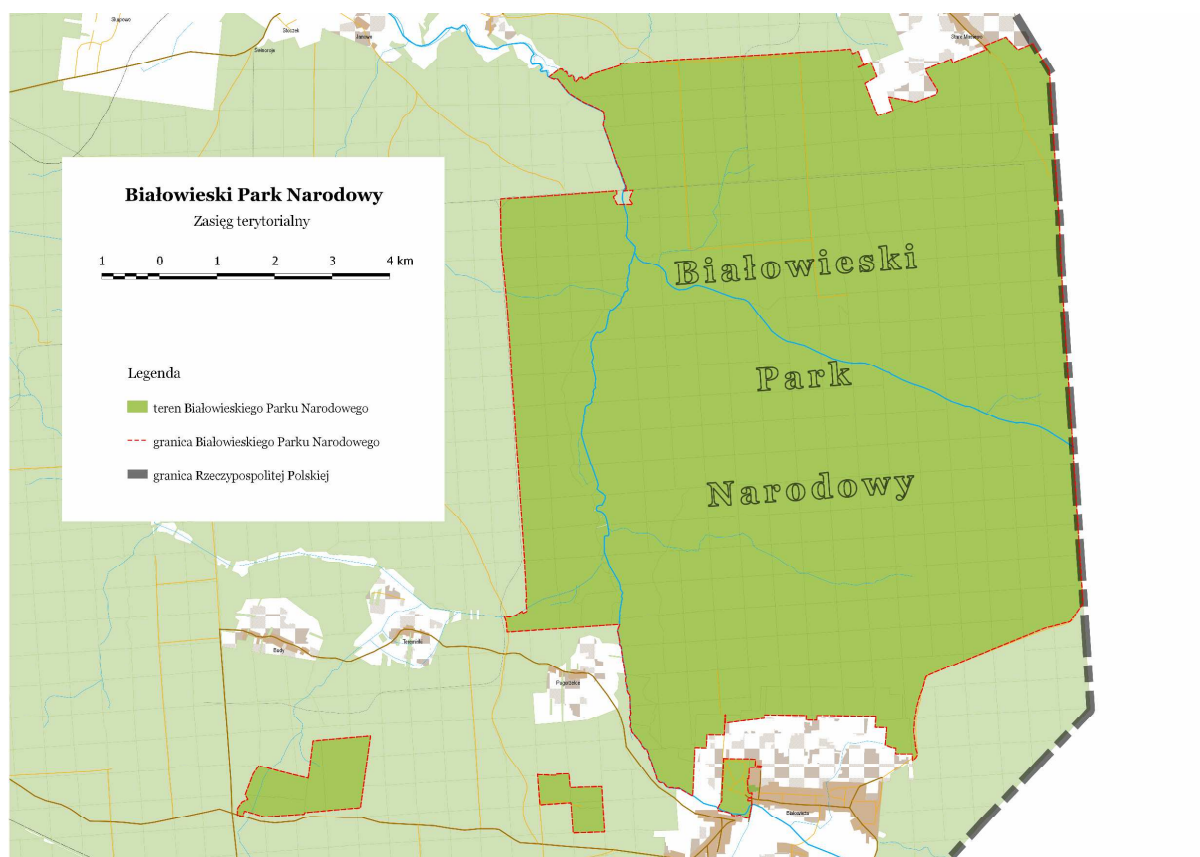
załamuje się na wschód, przecina rzekę Narewkę (według numerycznej mapy zasadniczej sekcja 256.141.4 stan na dzień 09.09.2008), dochodzi do punktu granicznego Nr 804, załamuje się na północ i biegnie zachodnią granicą działki Nr 721, w punkcie granicznym Nr 806 załamuje się na zachód i biegnie do punktu granicznego Nr 807, załamuje się na północ i biegnie wschodnią granicą rzeki Narewki dz. nr 485/1 (według numerycznej mapy zasadniczej sekcja 256.141.4 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie na północny-zachód, północno-wschodnią granicą rzeki Narewki, dochodzi do punktu granicznego Nr 558, załamuje się na północny-wschód dochodzi do punktu granicznego Nr 548, przecina rzekę Braszczę i biegnie jej północną granicą do punktu granicznego Nr 883, załamuje się na północ i biegnie zachodnią granicą działki Nr 630/2 do punktu granicznego Nr 884, załamuje się na wschód i biegnie północną granicą działki Nr 630/2/, przecina rzekę Braszczę, dochodzi do punktu granicznego Nr 934 (według numerycznej mapy zasadniczej sekcja 256.141.2 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie na wschód, północną granicą działek Nr 630/1, 631, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048 i 1049 do punktu granicznego Nr 1005, załamuje się na południe i biegnie po punktach granicznych Nr 1105, 1106 i 78, załamuje się na wschód i biegnie północną granicą działki Nr 192 (według numerycznej mapy zasadniczej sekcja 256.142.1 stan na dzień 09.09.2008), załamuje się na południe i biegnie wschodnią i południową granicą działki Nr 192 do punktu granicznego Nr 669, załamuje się na południe i biegnie po punktach granicznych Nr 28-33, dalej biegnie na południe do punktu granicznego Nr 672 (według numerycznej mapy zasadniczej sekcja 256.142.2 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie na południe, wschodnią granicą działki Nr 411 i 412 do punktu granicznego Nr 4050, załamuje się na wschód i biegnie do punktu granicznego Nr 976 i dalej po punktach granicznych Nr 34-36, dalej biegnie na wschód, północną granicą działek Nr 403/1, 414 i 416 (według numerycznej mapy zasadniczej sekcja 256.142.4 stan na dzień 09.09.2008), załamuje się na północ i biegnie po punktach granicznych Nr 684-686, dochodzi do punktu granicznego Nr 4051, załamuje się na wschód i biegnie po punktach granicznych Nr 4051-4055, dalej biegnie na wschód, północną granicą działek Nr 416 i 419 punktu granicznego Nr 1139, załamuje się na północny – zachód i biegnie zachodnią granicą działki Nr 321/1, załamuje się na wschód i biegnie północną granicą działek Nr 321/1 i 421 do punktu granicznego Nr 2011, załamuje się na południowy-wschód, dochodzi do punktu granicznego Nr 1140, dalej biegnie po punktach granicznych Nr 694-695, załamuje się na wschód i biegnie do punktu granicznego Nr 1142 położonego na Granicy Państwa pomiędzy Rzeczpospolitą Polską, a Republiką Białorusi, załamuje się na południowy-wschód i biegnie po Granicy Państwa do punktu granicznego Nr 1515 (według numerycznej mapy zasadniczej sekcja 256.142.2 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie po Granicy Państwa do punktu granicznego Nr 1510 (według numerycznej mapy zasadniczej sekcja 256.142.4 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie po Granicy Państwa do punktu granicznego Nr 1506 (według numerycznej mapy zasadniczej Planu Ochrony Parku sekcja 256.144.2 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie po Granicy Państwa do punktu granicznego Nr 1501 (według numerycznej mapy zasadniczej Planu Ochrony Parku sekcja 256.144.4 stan na dzień 09.09.2008), dalej biegnie po Granicy Państwa do punktu granicznego Nr 1498 (według numerycznej mapy zasadniczej Planu Ochrony Parku sekcja 256.322.2 stan na dzień 09.09.2008) - o powierzchni 10 193,6938 ha.

- b) Działki Nr 827 i 834 obręb ewidencyjny Budy (według mapy ewidencji gruntów obrębu Budy arkusz nr 8 stan na dzień 09.09.2008) - o powierzchni 203,2608 ha.
- c) Działki Nr 871 obręb ewidencyjny Budy (według mapy ewidencji gruntów obrębu Budy arkusz nr 10 stan na dzień 09.09.2008) oraz działki Nr 909 obręb ewidencyjny

Budy (według mapy ewidencji gruntów obręb Budy arkusz nr 12 stan na dzień 09.09.2008) - o powierzchni 71 2743 ha.

d) Działki Nr 965/4 i 965/7 obręb ewidencyjny Stoczek (według mapy ewidencji gruntów obręb Białowieża stan na dzień 09.09.2008) oraz działki Nr 635/1, 635/2, 635/9 i 635/10 obręb ewidencyjny Zastawa Krzyże (według mapy ewidencji gruntów obręb Zastawa - Krzyże arkusz nr 1 stan na dzień 09.09.2008) - o powierzchni 49,0377 ha.

2. Mapa części obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieża objętej granicami Białowieckiego Parku Narodowego.



3. Typy siedlisk przyrodniczych wymagające ochrony wynikającej z wyznaczenia obszarów Natura 2000 zajmują 65% obszaru Parku.

Lp.	Nazwa typu siedliska przyrodniczego	Kod typu siedliska przyrodniczego	Powierzchnia [ha]
1	Murawy bliźniczkowe z rzędu <i>Nardetalia</i>	6230-4	0,57
2	Zmiennowilgotne łąki sitowo-trzęślicowe <i>Junco-Molinietum</i>	6410-2	2,97
3	Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i>	6510	43,50
4	Nizowe torfowiska wysokie <i>Ledo-Sphagnetum magellanicum</i>	7110-1	1,12
5	Grąd subkontynentalny <i>Tilio-Carpinetum</i>	9170-2	5186,54
6	Bór sosnowy bagienny <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>	91D0-2	142,80
7	Borealna świerczyna bagienna <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>	91D0-5	146,78

Lp.	Nazwa typu siedliska przyrodniczego	Kod typu siedliska przyrodniczego	Powierzchnia [ha]
8	Subborealna brzezina bagienna <i>Betula pubescens-Thelypteris palustris</i>	91D0-6	419,34
9	Łęg olszowo-jesionowy <i>Fraxino-Alnetum</i>	91E0-3	857,07
Razem			6800,69

#### 4. Gatunki priorytetowe występujące na terenie Parku.

Lp.	Nazwa gatunkowa	Oszacowanie liczebności na terenie Parku	Status gatunku w obszarze Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska
1	Pachnica dębowa <i>Osmoderma spp.</i>	nieliczny, regularnie występujący	najważniejsza ostoja gatunku w polskiej części Puszczy Białowieskiej
2	Konarek tajgowy <i>Phryganophilus ruficollis</i>	nieliczny, regularnie występujący	jedyna ostoja gatunku w Polsce
3	Wilk <i>Canis lupus</i>	5-7 osobników	Park stanowi tylko część areálu watahy; w polskiej części Puszczy Białowieskiej żyje 25-27 wilków
4	Żubr <i>Bison bonasus</i>	około 120 osobników i 40 osobników w niewoli	451 osobników na terenie polskiej części Puszczy Białowieskiej
5	Derkacz <i>Crex crex</i>	5-10 samców	80-120 samców na terenie polskiej części Puszczy Białowieskiej
6	Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	3 pary	30-35 par na terenie polskiej części Puszczy Białowieskiej

5. Stan ochrony siedlisk przyrodniczych wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, na części obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska objętej granicami Parku. Każdy z parametrów oceniony w skali: FV - właściwy, U1 - niezadowolający, U2 - zły; w przypadku braku danych zapisuje się XX - nieznan.

Lp.	Nazwa siedliska	Kod	Parametr 1 Powierzchnia siedliska	Parametr 2 Struktura i funkcja	Parametr 3 Szanse zachowania	Łączna ocena stanu ochrony
1	Murawy bliźniczkowe <i>Nardion</i>	6230-4	U1	U1	U1	U1
2	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i>	6410-2	U1	U1	FV	U1
3	Świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i>	6510	U1	U1	FV	U1
4	Nizowe torfowiska wysokie <i>Ledo-Sphagnetum magellanicum</i>	7110-1	XX	XX	XX	XX
5	Grąd subkontynentalny <i>Tilio-Carpinetum</i>	9170-2	FV	FV	FV	FV
6	Bór sosnowy bagienny <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>	91D0-2	FV	FV	FV	FV
7	Borealna świerczyna bagienna <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>	91D0-5	FV	FV	FV	FV
8	Subborealna brzezina bagienna <i>Dryopteridi thelypteridis - Betuletum pubescentis</i>	91D0-6	FV	FV	FV	FV
9	Łęg olszowo-jesionowy <i>Fraxino-Alnetum</i>	91E0-3	FV	FV	FV	FV

6. Stan ochrony gatunków zwierząt i roślin wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 2009/147/WE na części obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska objętej granicami Parku. Każdy z parametrów oceniony w skali: FV - właściwy, U1 - niezadowolający, U2 - zły; w przypadku braku danych zapisuje się XX - nieznan

Lp.	Nazwa gatunkowa	Kod	Parametr 1 Populacja	Parametr 2 Siedlisko	Parametr 3 Szanse zachowania	Łączna ocena
Ptaki						
1	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	A030	U1	U1	U1	U1
2	Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	A072	FV	FV	FV	FV
3	Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	A084	U1	U1	U1	U1
4	Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	A089	U2	U2	U1	U2
5	Jarząbek <i>Bonasa bonasia</i>	A104	FV	FV	FV	FV
6	Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	A119	U1	U2	U1	U2
7	Derkacz <i>Crex crex</i>	A122	U1	U1	U1	U1
8	Żuraw <i>Grus grus</i>	A127	FV	FV	FV	FV
9	Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	A217	FV	FV	FV	FV
10	Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	A223	FV	FV	FV	FV
11	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>	A224	U2	U2	U2	U2
12	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	A229	FV	FV	FV	FV
13	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	A234	FV	U1	FV	U1
14	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	A236	FV	U1	FV	U1
15	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	A238	FV	U1	FV	U1
16	Dzięcioł białogrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i>	A239	FV	U1	FV	U1
17	Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>	A241	FV	U1	FV	U1
18	Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i>	A320	FV	U1	FV	U1
19	Muchołówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>	A321	FV	U1	FV	U1
Ssaki						
1	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	1308	XX	FV	XX	XX
2	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	1337	FV	FV	FV	FV
3	Wilk <i>Canis lupus</i>	1352	FV	FV	FV	FV
4	Wydra <i>Lutra lutra</i>	1355	FV	FV	FV	FV
5	Ryś <i>Lynx lynx</i>	1361	U1	FV	U1	U1
6	Żubr <i>Bison bonasus</i>	2647	FV	FV	U1	U1
Płazy i gady						
1	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	1166	U1	U1	U1	U1
Bezkręgowce						
1	Poczwarówka zwięziona <i>Vertigo angustior</i>	1014	U1	FV	FV	U1
2	Poczwarówka jajowata <i>Vertigo moulinsiana</i>	1016	U1	FV	FV	U1
3	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	1060	FV	FV	FV	FV
4	Przeplatka aurinia <i>Euphydryas aurinia</i>	1065	U2	FV	U2	U2
5	Pachnica dębowa <i>Osmoderma spp.</i>	1084	FV	FV	FV	FV
6	Bogatek wspaniały <i>Buprestis splendens</i>	1085	FV	U1	FV	U1
7	Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	1086	FV	FV	FV	FV
8	Ponurek Schneidera <i>Boros schneideri</i>	1920	FV	FV	FV	FV
9	Rozmiarz kolweński <i>Pytho kolwensis</i>	1925	U1	U1	U1	U1
10	Konarek tajgowy <i>Phryganophilus ruficollis</i>	4021	FV	FV	FV	FV
11	Zagłębek bruzdkowany <i>Rhysodes sulcatus</i>	4026	FV	FV	FV	FV
Rośliny						
1	Leniec bezpodkwiatkowy <i>Thesium ebracteatum</i>	1437	FV	U1	FV	U1
2	Sasanka otwarta <i>Pulsatilla patens</i>	1477	U2	U1	U2	U2
3	Rzepik szczeniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	1939	FV	FV	FV	FV

7. Stan ochrony regularnie występujących migrujących gatunków ptaków, niewymienionych w załączniku I Dyrektywy Rady 2009/147/WE, stanowiących przedmioty ochrony części obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska objętej granicami Parku. Każdy z parametrów oceniony w skali: FV - właściwy, U1 - niezadowolający, U2 - zły; w przypadku braku danych zapisuje się XX - nieznan.

Lp.	Nazwa gatunkowa	Kod	Parametr 1 Populacja	Parametr 2 Siedlisko	Parametr 3 Szanse zachowania	Łączna ocena
Ptaki migrujące						
1	Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	A118	U1	U1	U1	U1
2	Słonka <i>Scolopax rusticola</i>	A155	FV	FV	FV	FV
3	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	A165	FV	FV	FV	FV

IDENTYFIKACJA ORAZ OKREŚLENIE SPOSOBÓW ELIMINACJI LUB OGRANICZANIA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ ICH SKUTKÓW DLA OBSZARU PARKU I OBSZARU NATURA 2000 PLC 200004 PUSZCZA BIAŁOWIESKA W CZĘŚCI OBJĘTEJ GRANICAMI PARKU

1. Zagrożenia wewnętrzne istniejące, uporządkowane od najważniejszych do mniej ważnych.

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania
1	Pogarszanie się stanu populacji żubra i stanu środowiska życia żubra: wysoki stopień inbredu, nekrotyczne zapalenie napletka, ograniczona dostępność terenów otwartych, niska liczba wodopojów, nadmierna koncentracja stad zimą, izolacja przestrzenna niewielkich populacji, wysoki stopień zapasożycenia	monitoring parametrów populacji; odłowy i przesiedlenia mające na celu tworzenie i wzmacnianie populacji poza Puszczą Białowieską; odstrzały osobników agresywnych lub wykazujących objawy chorobowe; monitoring występowania chorób zakaźnych i inwazyjnych u zwierząt eliminowanych i odławianych; porządkowanie i odkażanie zimowych miejsc dokarmiania oraz wodopojów; działania lekarsko-weterynaryjne mające na celu zapobieganie i zwalczanie epizoocji i pasożytów; konserwacja i budowa wodopojów; utrzymywanie i tworzenie atrakcyjnych miejsc żerowych; podejmowanie wspólnie z Policją i służbami Lasów Państwowych działań prewencyjnych w stosunku do kłusowników; rozpraszenie zimowego dokarmiania w celu zmniejszenia koncentracji stad; inicjowanie i wspieranie działań mających na celu utworzenie korytarzy migracyjnych przez granicę państwową oraz na zewnątrz Puszczy Białowieskiej
2	Inwazje obcych gatunków zagrażające w szczególności synantropizacją siedlisk 9170 i 91E0	eliminacja gatunków obcych z użyciem metod mechanicznych; zapobieganie zawlekaniu gatunków obcych; monitoring występowania gatunków obcych na terenie Parku i w jego otulinie; na obszarach objętych ochroną czynną i krajobrazową monitoring i eliminacja psów i kotów penetrujących ekosystemy Parku
3	Obniżanie się poziomu wód gruntowych, zanikanie zbiorników wodnych, okresowe wysychanie cieków wodnych i inne zmiany stosunków wodnych zagrażające w szczególności siedliskom przyrodniczym - 6410, 6510, 91D0, 91E0 oraz siedliskom gatunków - 1014, 1016, 1060, 1065	monitoring hydrologiczny wód gruntowych i wód w głównych ciekach wodnych; zatrzymanie procesu erozji dna rzeki Narewki; spowalnianie odpływu wód opadowych i roztopowych za pomocą urządzeń piętrzących; konserwacja i utrzymanie istniejącej infrastruktury hydrotechnicznej; monitorowanie populacji i działalności bobrów
4	Regresja nieleśnych ekosystemów łądowych, zanikanie terenów otwartych zagrażające w szczególności siedliskom - 6230, 6410 i 6510	odkrzacanie i wycinanie nalotów drzew oraz wypasanie lub wykaszanie terenów otwartych charakteryzujących się wysoką różnorodnością biologiczną lub posiadających duże znaczenie jako miejsce żerowania zwierząt

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania
5	Zanikanie gatunków i ich ostoi zagrożające w szczególności gatunkom - A030, A084, A089, 1361, 1065, 1925, 1437 i 1477	ograniczanie niepokojenia zwierząt przez właściwe udostępnienie terenu; dostosowanie czasu i zakresu wykonywania zabiegów ochrony czynnej do potrzeb gatunków specjalnej troski; tworzenie stref ochronnych; pozostawianie martwych drzew; utrzymanie dostępności miejsc zimowania nietoperzy w remontowanych obiektach; monitoring liczebności gatunków specjalnej troski
6	Ustępowanie gatunków światło- i ciepłolubnych, izolacja stanowisk, zagrożające zwłaszcza gatunkom - 1084, 1085, 1437 i 1477	utrzymywanie najcenniejszych powierzchni nieleśnych w stanie otwartym przez wypas, wykaszanie i odkrzaczanie; odtwarzanie stanowisk gatunków; kształtowanie właściwych warunków siedliskowych sprzyjających utrzymaniu populacji gatunków specjalnej troski; przechowywanie nasion w bankach nasion; hodowla gatunków <i>ex situ</i> ; monitoring gatunków specjalnej troski
7	Intensyfikacja udostępnienia terenu	monitoring liczby osób wchodzących na teren Parku, zwłaszcza obszaru ochrony ścisłej; monitoring uszkodzeń roślinności i gleb przy szlakach turystycznych; utrzymanie ograniczeń w udostępnianiu najcenniejszych obszarów; rozbudowa infrastruktury zabezpieczającej przedmioty ochrony przed degradacją; inicjowanie i wspieranie powstawania atrakcji turystycznych i edukacyjnych poza granicami Parku
8	Obszar Parku zbyt mały dla ochrony dużych ssaków zagrożające w szczególności gatunkom - 1352, 1361, 2647	zakaz budowy urządzeń łowieckich w otulinie; inicjowanie i wspieranie działań mających na celu tworzenie korytarzy ekologicznych; współpraca z białoruskim Parkiem Narodowym „Belovezhskaya Pushcha” mająca na celu demontaż lub rozgrodzenie płotu na granicy państwa
9	Požary	opracowanie w porozumieniu z Państwową Strażą Pożarną strategii postępowania dla każdego obiektu; utrzymanie pasów przeciwpożarowych od strony Polany Białowieskiej; monitoring zagrożenia pożarowego ekosystemów; utrzymywanie dyżurów przeciwpożarowych w okresach zwiększonego zagrożenia pożarowego; edukacja społeczeństwa; działania profilaktyczne podejmowane we współpracy z Administracją Lasów Państwowych i Państwową Strażą Pożarną
10	Degradacja dziedzictwa kulturowego	rewitalizacja Parku Pałacowego; remonty obiektów zabytkowych; zabezpieczenie stanowisk archeologicznych przed nieuprawnioną eksploracją; działania edukacyjne zmierzające do podtrzymania lokalnej kultury; zachowanie tradycyjnego nazewnictwa drobnych obiektów terenowych
11	Ograniczanie przestrzeni życiowej dużych roślinożerców przez grodzenie odnowień	likwidacja ogrodzeń upraw i młodników do 2015 roku
12	Wypływanie i zarastanie	pogłębienie stawów i usunięcie nagromadzonego osadu

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania
	stawów w Parku Pałacowym	
13	Niezgodne z prawem korzystanie z zasobów Parku	współpraca z Policją, Administracją Lasów Państwowych i Strażą Graniczną w zakresie prewencji; patrolowanie zagrożonych obszarów i obiektów Parku; usuwanie urządzeń służących do kłusowania; kontrola osób odławiających zwierzęta i zbierających rośliny i grzyby; szkolenie pracowników Parku i Lasów Państwowych oraz funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej w zakresie rozpoznawania gatunków objętych ochroną
15	Niedostateczny zakres poznania zasobów, tworów i składników przyrody oraz zasobów kulturowych	prowadzenie inwentaryzacji, badań naukowych i monitoringu

2. Zagrożenia wewnętrzne potencjalne, uporządkowane od najważniejszych do mniej ważnych.

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania
1	Pogłębienie się stopnia wsobności populacji żubra; pojawienie się nowych chorób zakaźnych i inwazyjnych; niekorzystne zmiany w strukturze populacji; zagrożenie integralności ostoi żubra w wyniku zmian w sposobie zagospodarowania Puszczy Białowieskiej	monitoring liczebności i stanu zdrowotnego populacji; minimalizacja kontaktu żubrów z osobami z zewnątrz w okresach zwiększonego zagrożenia epizootiami; wymiana osobników pomiędzy populacjami wolnymi i hodowlami zamkniętymi; usuwanie z populacji osobników chorych, agresywnych, osłabionych; monitoring występowania chorób zakaźnych i inwazyjnych u zwierząt eliminowanych i odławianych; podejmowanie działań lekarsko-weterynaryjnych mających na celu profilaktykę i zwalczanie epizootcji i pasożytów; wspieranie działań mających na celu zapewnienie integralności ostoi żubra w Puszczy Białowieskiej; dopuszczenie większego wpływu czynników naturalnych na kształtowanie liczebności i struktury populacji
2	Zmiany składowych bilansu wodnego ekosystemów i zlewni leśnych, pogarszanie się jakości wód powierzchniowych i podziemnych, eutrofizacja wód	zatrzymanie procesu erozji dna Narewki; wspieranie działań samorządów w zakresie wyposażenia w kanalizację wszystkich jednostek osadniczych; likwidacja potencjalnych źródeł zanieczyszczeń wód
3	Wzrost presji antropogenicznej	monitoring liczby osób korzystających z obiektów Parku; monitoring wpływu na przedmioty ochrony różnych sposobów udostępnienia terenu; wykonywanie oceny oddziaływania na przedmiot ochrony planowanych zmian w sposobie udostępnienia obiektów
4	Wzrost zagrożenia pożarowego	monitoring stopnia zagrożenia pożarowego; utrzymywanie dyżurów i patroli przeciwpożarowych w okresach najwyższego zagrożenia pożarowego; utrzymanie sprzętu i infrastruktury służącej ochronie przeciwpożarowej
5	Pogorszenie stanu zachowania substancji	ocena stanu zachowania obiektów i stanowisk; współpraca ze służbami konserwatorskimi i organizacjami

zabytkowej i kulturowej	pozarządowymi; zachowanie i przywracanie tradycyjnych nazw miejsc i obiektów;
-------------------------	---

3. Zagrożenia zewnętrzne istniejące, uporządkowane od najważniejszych do mniej ważnych.

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania
1	Inwazje obcych gatunków zagrażające w szczególności synantropizacją siedlisk 9170 i 91E0	wypracowanie i wdrożenie w porozumieniu z Administracją Lasów Państwowych, lokalnymi samorządami i innymi instytucjami z terenu Puszczy Białowieskiej wspólnej strategii postępowania z gatunkami inwazyjnymi; likwidacja ognisk obcych gatunków inwazyjnych przed ich wkroczeniem na teren Parku
2	Niska liczebność i wysoka wsobność światowej populacji żubra	prowadzenie hodowli żubra <i>ex situ</i> ; wspieranie powstawania nowych hodowli zamkniętych i stad wolnych poza Puszcza Białowieską
3	Zanikanie tradycyjnego krajobrazu Polany Białowieskiej i Masiewskiej oraz ekosystemów segetalnych i łąkowych zagrażające w szczególności gatunkom - A030, A084, A089, A127	we współpracy z lokalnymi samorządami rewitalizacja i utrzymanie punktów i ciągów widokowych na przedpolu parku; promowanie tradycyjnej architektury; propagowanie tradycyjnych form upraw rolnych i ekstensywnego użytkowania łąk; wyłączenie na Polanie Białowieskiej spod zabudowy, w tym spod zabudowy zagrodowej terenów położonych na zachód od Parku Pałacowego i na północ od linii ulicy Żubrowej, na wschód od linii ulicy Puszczańskiej i na północ od linii ulicy Kamienne Bagno i Drogi Browskiej oraz terenu pomiędzy drogą Białowieża - Pogorzelce a doliną Narewki; zachowanie zwartości zabudowy na Polanie Masiewskiej
4	Konflikty powodowane przez żubry, związane ze szkodami w uprawach i płodach rolnych	poprawa warunków żerowych wewnątrz kompleksu leśnego; edukacja rolników w zakresie postępowania z żubrami i zapobiegania szkodom; kontraktacja łąk i płonów z przeznaczeniem dla żubrów; odłowy i przesiedlanie żubrów poza Puszcza Białowieską; eliminacja osobników agresywnych; odstraszanie i eliminacja osobników uporczywie powodujących szkody
5	Brak łączności pomiędzy populacjami żyjącymi na terenie Parku a innymi populacjami w Puszczy Białowieskiej i poza nią, prowadzące do pogarszania się ich stanu ochrony, a w szczególności gatunków - 1361 i 1925	inicjowanie i wspieranie tworzenia, w porozumieniu z Administracją Lasów Państwowych, korytarzy migracyjnych pomiędzy obszarami chronionymi i lasami o dużym stopniu naturalności w Puszczy Białowieskiej oraz pomiędzy Puszcza Białowieską i innym kompleksami leśnymi; zapobieganie tworzeniu i dążenie do likwidacji barier migracyjnych w sąsiedztwie Parku; przesiedlenia gatunków i hodowla <i>ex situ</i>
6	Gospodarka łowiecka na terenach bezpośrednio przylegających do Parku	zakaz budowy urządzeń łowieckich w otulinie; współpraca z Administracją Lasów Państwowych i kołami łowieckimi w procesie tworzenia planów łowieckich dla terenów sąsiadujących z Parkiem
7	Niszczenie populacji rzadkich gatunków przez kolekcjonerów zagrażające w szczególności gatunkom -	współpraca ze Strażą Leśną, Policją i Strażą Graniczną w zakresie kontroli osób odławiających owady oraz zbierających rośliny i grzyby; organizacja szkoleń dla pracowników Parku oraz funkcjonariuszy Policji, Straży Gra-

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania
	1065, 1085, 1925, 4021 i 4026	nicznej, Straży Leśnej i Administracji Lasów Państwowych w zakresie rozpoznawania gatunków objętych ochroną prawną
8	Wypadki komunikacyjne ze zwierzętami poza granicami Parku zagrażające zwłaszcza gatunkom - 1352, 1361 i 2647	ustawienie ze znakiem ograniczenia szybkości znaków ostrzegawczych A-18b z informacją „Uwaga żubry”; ustawienie tablic informacyjnych przy drogach; dążenie do budowy przejść dla płazów przy remontach dróg
9	Zanieczyszczenia powietrza	propagowanie w regionie niskoemisyjnych źródeł ciepła; ograniczanie ruchu pojazdów spalinowych na terenie Parku i w jego bezpośrednim sąsiedztwie, propagowanie wykorzystywania energii odnawialnych.
10	Skazanie wód substancjami wyciekającymi ze składowisk odpadów	wspieranie władz samorządowych w zdobyciu środków na likwidację składowisk odpadów i rekultywację terenu; likwidacja i rekultywacja dawnego wysypiska śmieci na uroczysku „Cegielnia”
11	Niedostateczna ilość martwych, obumierających i dziuplastych drzew w przylegającej do Parku I-jej Strefie LKP „Puszcza Białowieska”, zagrażająca zwłaszcza gatunkom naturalnym - 1086, 1920, 1925, 4021, 4026	współpraca z Administracją Lasów Państwowych zmierzająca do pozostawiania większej ilości martwych i obumierających drzew w I Strefie LKP „Puszcza Białowieska

4. Potencjalne zagrożenia zewnętrzne, uporządkowane od najważniejszych do mniej ważnych.

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania
1	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów Parku	monitoring liczby osób korzystających z obiektów Parku; wprowadzanie okresowych i stałych ograniczeń i limitów w dostępie do obiektów poddanych największej presji; wspieranie tworzenia atrakcji turystycznych i obiektów edukacyjnych poza granicami Parku
2	Choroby o charakterze epizoocji zagrażające w szczególności żubrowi	opracowanie i wdrożenie procedur postępowania w przypadku stwierdzenia epizoocji lub zaobserwowania niepokojących objawów chorobowych u zwierząt; monitoring stanu zdrowotnego populacji żubra; w okresach zagrożenia epizoocjami ograniczanie kontaktu żubrów z osobami postronnymi
3	Przekroczenie pojemności ekologicznej Puszczy dla zwierząt kopytnych zagrażające pogorszeniem się stanu ochrony żubra	odławianie i rozsiedlanie żubra poza Puszcze Białowieską; regulacja pogłowia jelenia w ramach gospodarki łowieckiej poza terenem Parku i jego otuliną; podniesienie pojemności żywieniowej przez utrzymywanie dobrego stanu łąk

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania
4	Rozprzestrzenianie się pożarów z terenów sąsiadujących	Utrzymywanie pasów przeciwpożarowych od strony polan osadniczych; dyżury i patrole przeciwpożarowe w okresach zagrożenia; utrzymanie sprzętu i infrastruktury służącej celom przeciwpożarowym; szkolenia pracowników w zakresie profilaktyki pożarowej i walki z pożarami
5	Wzrost liczebności populacji gatunków przejawiających skłonność do inwazji zagrażające w szczególności siedliskom - 9170 i 91E0	monitoring liczebności populacji gatunków inwazyjnych; opracowanie wspólnej z Administracją Lasów Państwowych strategii postępowania z gatunkami inwazyjnymi na terenie Puszczy Białowieskiej
6	Spływ zanieczyszczeń rzeką Narewką i Hwoźną z Białorusi	monitoring stanu jakości wód; współpraca ze stroną białoruską w zakresie zgłaszania ewentualnych awarii; odcinanie przepływu wody przez stawy w Parku Pałacowym po stwierdzeniu zanieczyszczenia
7	Powstanie mieszańców żubra z bizonem amerykańskim	zakaz hodowli bizona amerykańskiego ( <i>Bison bison</i> ) na terenie województwa podlaskiego; dążenie do wprowadzenia zakazu hodowli bizona amerykańskiego w całym kraju

WARUNKI UTRZYMANIA LUB ODTWORZENIA WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY PRZEDMIOTÓW OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 NA TERENIE PARKU, ZACHOWANIA INTEGRALNOŚCI OBSZARU NATURA 2000 ORAZ SPÓJNOŚCI SIECI OBSZARÓW NATURA 2000

1. Określa się następujące warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony występujących na terenie Parku przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 dla:

1.1. Siedlisk przyrodniczych

- a) muraw bliźniczkowych: wykaszanie lub wypas;
- b) zmiennowilgotnych łąk trzęślicowo-sitowych: zachowanie dotychczasowej dynamiki wód powierzchniowych oraz wykaszanie co najmniej raz na kilka lat w sierpniu lub wrześniu;
- c) świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie: utrzymanie ekstensywnego użytkowania łąkarskiego;
- d) grądu subkontynentalnego: ochrona ścisła lub bierna zapewniająca spontaniczny rozwój ekosystemów grądowych;
- e) boru sosnowego bagiennego, borealnej świerczyny na torfie, subborealnej brzeziny bagiennego i łągu olszowo-jesionowego: utrzymanie stosunków wodnych właściwych dla siedlisk bagiennych oraz ochrona ścisła lub bierna, zapewniająca spontaniczny rozwój ekosystemów bagiennych.

1.2. Gatunków ptaków

- a) bociana czarnego *Ciconia nigra*: zachowanie obszarów leśnych z udziałem starodrzewi oraz zachowanie właściwego poziomu wód gruntowych i powierzchniowych;
- b) trzmielojada *Pernis apivorus*: zachowanie obszarów leśnych z udziałem starodrzewi;
- c) błotniaka łąkowego *Circus pygargus*: utrzymanie ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk oraz pozostawianie nieskoszonych fragmentów turzycowisk i trzcinowisk;
- d) orlika krzykliwego *Aquila pomarina*: zachowanie obszarów leśnych z udziałem starodrzewi w pobliżu terenów otwartych oraz utrzymanie ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk;
- e) jarzątka *Bonasa bonasia*: zachowanie obszarów lasów liściastych i mieszanych o naturalnym charakterze i bogatym podszycie, eliminacja wałęsających się psów i kotów;
- f) słonki *Scolopax rusticola*: zachowanie obszarów wilgotnych lasów liściastych i mieszanych o naturalnym charakterze i bogatym podszycie;
- g) kropiatki *Porzana porzana* i wodnika *Rallus aquaticus*: zachowanie podmokłych, ekstensywnie użytkowanych turzycowiska, zachowanie starorzeczy oraz utrzymanie strefy szuwarów na obrzeżu małych zbiorników wodnych;
- h) derkacza *Crex crex*: utrzymanie dotychczasowego areału łąk i pastwisk oraz wykaszanie łąk po 1 sierpnia;
- i) żurawia *Grus grus* i samotnika *Tringa ochropus*: zachowanie dotychczasowej

powierzchni łągów, olsów i trzcinowisk oraz utrzymanie ekstensywnie użytkowanych łąk i pól;

- j) sóweczki *Glaucidium passerinum* i włośchatki *Aegolius funereus*: zachowanie obszarów leśnych z dużym udziałem starodrzewi, zachowanie dużych dziuplastych drzew oraz pozostawianie w drzewostanach wszystkich obumierających i martwych świerków;
- k) lelka *Caprimulgus europaeus*: utrzymanie w stanie otwartym dawnych składnic na siedliskach borowych;
- l) zimorodka *Alcedo atthis*: zachowanie stromych brzegów cieków wodnych;
- m) dzięcioła czarnego *Dryocopus martius* i dzięcioła trójpalczastego *Picoides tridactylus*: pozostawianie w drzewostanach wszystkich obumierających i martwych drzew;
- n) dzięcioła średniego *Dendrocopos medius*, dzięcioła zielonosiwego *Picus canus* i dzięcioła białogrzbietego *Dendrocopos leucotos*: zachowanie obszarów leśnych z udziałem starodrzewi oraz pozostawianie w drzewostanach obumierających i martwych drzew liściastych;
- o) muchołówki małej *Ficedula parva* i muchołówki białoszyjej *Ficedula albicollis*: zachowanie obszarów leśnych z udziałem starodrzewi oraz zachowanie dużej liczby drzew dziuplastych.

### 1.3. Gatunków ssaków

- a) mopka *Barbastella barbastellus*: zachowanie obszarów leśnych z dużym udziałem starodrzewi i obecnością starych dziuplastych drzew, zwłaszcza jesionów i dębów;
- b) bobra europejskiego *Castor fiber*: utrzymanie dotychczasowego sposobu ochrony gatunku;
- c) wilka *Canis lupus* i rysia *Lynx lynx*: zachowanie wysokiej liczebności populacji jelenia i sarny, zachowanie obszarów leśnych ze starodrzewami i martwym drewnem, zachowanie ostoi będących miejscami rozrodu oraz utrzymanie łączności pomiędzy populacjami;
- d) wydry *Lutra lutra*: utrzymanie dotychczasowego sposobu ochrony gatunku;
- e) żubra *Bison bonasus*: utrzymanie ekosystemów nieleśnych stanowiących miejsce żerowania żubra, zapewnienie możliwości migrowania zwierząt poza granice Parku i obszaru Natura 2000, wymiana osobników pomiędzy izolowanymi populacjami w skali kraju, utrzymanie hodowli zamkniętej żubra oraz zapewnienie opieki lekarsko-weterynaryjnej, dążenie do usunięcia płotu na granicy Państwa.

### 1.4. Gatunków płazów i gadów

- a) traszki grzebieniastej *Triturus cristatus*: utrzymanie we właściwym stanie miejsc rozrodu i ich otoczenia oraz tworzenie i zachowanie miejsc zimowania płazów;

### 1.5. Gatunków bezkręgowców

- a) poczwarówki zwężonej *Vertigo angustior* i poczwarówki jajowatej *Vertigo moulinsiana*: zachowanie wilgotnych siedlisk leśnych w stanie naturalnym;
- b) czerwończyka nieparka *Lycaena dispar*: zachowanie ekstensywnie użytkowanych łąk wilgotnych i zmiennowilgotnych;

- c) przepłatki aurinii *Euphydryas aurinia*: utrzymanie w stanie niezakrzaczonym i niezadrzewionym łąk trzęślicowych z wysokim udziałem czarcikęsu łąkowego *Succisa pratensis* oraz wykaszanie łąk trzęślicowych co kilka lat;
- d) pachnicy dębowej *Osmoderma* spp.: pozostawienie w drzewostanie drzew dziuplastych;
- e) bogatka wspaniałego *Buprestis splendens* i ponurka Schneidera *Boros schneideri*: zachowanie ekosystemów leśnych ze starymi i obumierającymi sosnami;
- f) zgniotka cynobrowego *Cucujus cinnaberinus*, konarka tajgowego *Phryganophilus ruficollis* i zagłębka bruzdkowanego *Rhysodes sulcatus*: pozostawienie w ekosystemach leśnych obumierających i martwych drzew;
- g) rozmiarza kolweńskiego *Pytho kolwensis*: pozostawienie na wilgotnych i bagiennych siedliskach leśnych wszystkich obumierających i martwych świerków.

#### 1.6. Gatunków roślin

- a) leńca bezpodkwiatkowego *Thesium ebracteatum* i sasanki otwartej *Pulsatilla patens*: zachowanie właściwych warunków świetlnych przez usuwanie podrostu drzew i krzewów na stanowiskach gatunków oraz namnażanie w warunkach *ex situ* i reintrodukcja na potencjalne siedliska;
- b) rzepika szczeciniastego *Agrimonia pilosa*: utrzymanie istniejących stanowisk gatunku.

#### 2. Określa się następujące warunki zachowania integralności obszaru Natura 2000 oraz ogólnej spójności sieci obszarów Natura 2000:

- a) utrzymanie we właściwym stanie ochrony na terenie całego obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska siedlisk występujących w Parku gatunków będących przedmiotem ochrony;
- b) utworzenie i utrzymanie korytarzy ekologicznych umożliwiających migracje gatunków pomiędzy obszarami Natura 2000;
- c) utrzymanie dotychczasowej dynamiki wód gruntowych;
- d) uwzględnienie warunków zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony w opracowaniach planistycznych;
- e) popularyzowanie wiedzy o siedliskach przyrodniczych i gatunkach będącymi przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 i kluczowych dla nich siedliskach przyrodniczych.

## Załącznik nr 5

## WSKAŹNIKI WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH ORAZ GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT ORAZ ICH SIEDLISK, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 NA TERENIE PARKU

1. Wskaźniki właściwego stanu ochrony w granicach parku siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000.

Lp.	Nazwa siedliska	Kod	Właściwy stan ochrony siedliska w granicach Parku
1	Murawy bliźniczkowe <i>Nardion</i>	6230-4	zachowanie istniejących płatów muraw bliźniczkowych o łącznej powierzchni powyżej 0,2 ha
2	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i>	6410-2	zachowanie dobrze wykształconych płatów o łącznej powierzchni powyżej 0,05 ha
3	Świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i>	6510	zachowanie siedliska przyrodniczego na obszarze powyżej 30 ha
4	Grąd subkontynentalny <i>Tilio-Carpinetum</i>	9170-2	zachowanie siedliska przyrodniczego na obszarze nie mniej niż 5000 ha
5	Bór sosnowy bagienny <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>	91D0-2	zachowanie siedliska przyrodniczego na obszarze nie mniej niż 100 ha
6	Borealna świerczyna bagienna <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>	91D0-5	zachowanie siedliska przyrodniczego na obszarze nie mniej niż 100 ha
7	Subborealna brzezina bagienna <i>Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis</i>	91D0-6	zachowanie siedliska przyrodniczego na obszarze nie mniej niż 400 ha
8	Łęg olszowo-jesionowy <i>Fraxino-Alnetum</i>	91E0-3	zachowanie siedliska przyrodniczego na obszarze nie mniej niż 800 ha

2. Wskaźniki właściwego stanu ochrony gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Rady 2009/147/WE oraz zwierząt i roślin wymienionych w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 w części objętej granicami Parku.

Lp.	Nazwa gatunkowa	Kod	Właściwy stan ochrony w granicach Parku
Ptaki			
1	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	A030	3-5 par
2	Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	A072	> 25 par
3	Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	A084	1-3 par
4	Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	A089	1-5 par
5	Jarząbek <i>Bonasa bonasia</i>	A104	> 100 par
6	Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	A119	1-5 par
7	Derkacz <i>Crex crex</i>	A122	> 5 terytorialnych samców
8	Żuraw <i>Grus grus</i>	A127	> 10 par
9	Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	A217	> 30 par
10	Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	A223	5-10 par
11	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>	A224	1-5 par
12	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	A229	1-5 par
13	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	A234	> 10 par

Lp.	Nazwa gatunkowa	Kod	Właściwy stan ochrony w granicach Parku
14	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	A236	> 25 par
15	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	A238	> 50 par
16	Dzięcioł białogrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i>	A239	> 30 par
17	Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>	A241	> 30 par
18	Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i>	A320	> 200 par
19	Muchołówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>	A321	> 3000 par
Ssaki			
1	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	1308	> 2% udział w zespole nietoperzy Parku
2	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	1337	50-70 osobników
3	Wilk <i>Canis lupus</i>	1352	teren Parku częścią terytorium watahy
4	Wydra <i>Lutra lutra</i>	1355	5-10 osobników
5	Ryś <i>Lynx lynx</i>	1361	teren Parku częścią terytorium 2-5 osobników
6	Żubr <i>Bison bonasus</i>	2647	25-35 osobników w hodowli zamkniętej; dodatkowo teren Parku częścią terytorium stad o łącznej liczebności 80-120 osobników
Płazy i gady			
1	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	1166	> 1000 osobników; sukces rozrodczy gatunku w 10-15% stawów
Bezkręgowce			
1	Poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	1014	na właściwych siedliskach > 1 osobnika/m <sup>2</sup>
2	Poczwarówka jajowata <i>Vertigo moulinsiana</i>	1016	na właściwych siedliskach > 1 osobnika/m <sup>2</sup>
3	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	1060	pojedyncze osobniki na właściwych siedliskach
4	Przeplatka aurinia <i>Euphydryas aurinia</i>	1065	1 stanowisko gatunku
5	Pachnica dębowa <i>Osmoderma</i> spp.	1084	ekosystemy leśne pozbawione bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni > 9000 ha
6	Bogatek wspaniały <i>Buprestis splendens</i>	1085	ekosystemy leśne pozbawione bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni > 9000 ha
7	Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	1086	ekosystemy leśne pozbawione bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni > 9000 ha
8	Ponurek Schneidera <i>Boros schneideri</i>	1920	ekosystemy leśne pozbawione bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni > 9000 ha
9	Rozmiarz kolweński <i>Pytho kolwensis</i>	1925	ekosystemy leśne pozbawione bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni > 9000 ha
10	Konarek tajgowy <i>Phryganophilus ruficollis</i>	4021	ekosystemy leśne pozbawione bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni > 9000 ha

Lp.	Nazwa gatunkowa	Kod	Właściwy stan ochrony w granicach Parku
11	Zagłębek bruzdkowany <i>Rhysodes sulcatus</i>	4026	ekosystemy leśne pozbawione bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni > 9000 ha
Rośliny			
1	Leniec bezpodkwiatkowy <i>Thesium ebracteatum</i>	1437	> 1000 pędów, > 30% pędów generatywnych
2	Sasanka otwarta <i>Pulsatilla patens</i>	1477	zachowanie istniejącego stanowiska
3	Rzepik szczeciniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	1939	> 5 stanowisk

3. Wskaźniki właściwego stanu ochrony regularnie występujących migrujących gatunków ptaków, niewymienionych w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, stanowiące przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 w części objętej granicami Parku.

Lp.	Nazwa gatunkowa	Kod	Właściwy stan ochrony w granicach Parku
Ptaki			
1	Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	A118	> 5 terytorialnych samców
2	Słonka <i>Scolopax rusticola</i>	A155	> 25 par
3	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	A165	> 25 par

## OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ ŚCISŁĄ, CZYNNĄ I KRAJOBRAZOWĄ

Lp.	Rodzaj ochrony	Lokalizacja <sup>1)</sup>	Powierzchnia [ha]
1	ścisła	oddziały: 135A, 135B, 135Ca-cx, 135Da-j, 136Aa-g,l,n, 160C, 191A, 191B, 191C, 192, 193C, 193D, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229A, 229Bb-l, 229C, 229Db-n, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260A, 260Bb-o, 260C, 260Db-h, 261A, 261Bb-m, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290A, 290Bb-j, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320A, 320Bb-i, 320C, 320Db-j, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346A, 346Bb-h, 346C, 346Db-k, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375A, 375Bb-n, 398A, 398B, 398C, 398D, 398F, 398Ga-f,j,x,y, 398H, 399A, 399B, 399Ca-c, 400A, 400B, 401A, 401B, 402Af-ax	6061,22
2	czynna	oddziały: 104A, 104B, 105, 106, 107, 108, 109A, 109B, 110Ab,c,g,h,m-t, 110B, 111Aa-d,k,m,n, 111B, 111Cb-l, 130, 131, 132, 133, 134, 135Cdx, 135Dk, 136Ah-k,m,o-s, 136Bb-m, 136C, 136Db-k, 158, 159, 160A, 160B, 160D, 161, 162, 163, 164, 165, 166A, 166Bb-o, 166C, 166Db-g, 189, 190, 193A, 193B, 194, 195, 196, 197A, 197Bb-h, 197C, 197Db-h, 221, 253, 282, 313, 339B, 339C, 339D, 368A, 368B, 368E, 398Gg-i,k-w,z,ax, 399Cd,f, 399D, 400C, 400D, 401C, 401D, 401F, 402Aa-d, 403a-c oraz rzeki Braszcza, Łutownia w granicach Parku, Narewka w granicach Parku	4102,95
3	krajobrazowa	oddziały: 110Aa,d,f,i-l, 111Af-j,l, 111Ca, 136Ba, 136Da, 166Ba, 166Da, 197Ba, 197Da, 229Ba, 229Da, 260Ba, 260Da, 261Ba, 290Ba, 320 Ba, 320Da, 346Ba, 346Da, 375Ba, 398, 403d,f, 420B, 420C, 421A, 421B, 425C, 425D, 450B oraz działki nr 726, 732, 742 obręb ewidencyjny Budy	353,10
	razem		10 517,27

<sup>1)</sup> Podział na oddziały oznaczone liczbą i dużą literą, pododdziały oznaczone małą literą podano zgodnie z mapą ewidencyjną Białowieskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku, skala 1:10 000, według stanu na dzień 01.01.2001. Mapa znajduje się w siedzibie Dyrekcji Białowieskiego Parku Narodowego w miejscowości Białowieża.

DZIAŁANIA OCHRONNE NA OBSZARACH OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ, CZYNNĄ I KRAJOBRAZOWĄ, Z PODANIEM RODZAJU, ZAKRESU I LOKALIZACJI TYCH DZIAŁAŃ Z OKREŚLENIEM DZIAŁAŃ OCHRONNYCH NIEZBĘDNYCH DLA UTRZYMANIA LUB ODTWORZENIA WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY PRZEDMIOTÓW OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC 200004 PUSZCZA BIAŁOWIESKA W CZĘŚCI OBJĘTEJ GRANICAMI PARKU

1. Działania ochronne na obszarach objętych ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową.

1.1. Działania ochronne na obszarach objętych ochroną ścisłą obejmują:

- a) monitoring stanu biotycznych i abiotycznych składników ekosystemów;
- b) rozpoznanie stanu i zagrożeń zasobów, tworów i składników;
- c) pobieranie generatywnych i wegetatywnych propagul do hodowli *ex situ* i programów reintrodukcji gatunków specjalnej troski;
- d) ochronę przeciwpożarową polegającą głównie na profilaktyce - zakaz palenia tytoniu i używania otwartego ognia, zakaz wstępu na tereny leśne oraz patrole w okresie wysokiego zagrożenia pożarowego, ustawianie tablic informacyjnych;
- e) utrzymanie drożności głównych dróg i szlaków w celu zapewnienia bezpieczeństwa pożarowego i bezpieczeństwa osób przebywających na terenie Parku;
- f) remonty infrastruktury turystycznej, informacyjnej i edukacyjnej związanej z udostępnieniem terenu;
- g) ochronę przed nieuprawnioną penetracją ludzką i szkodnictwem;
- h) minimalizację negatywnych skutków udostępnienia terenu.

1.2.1. Działania ochronne na obszarach objętych ochroną czynną polegają na umożliwieniu przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych, w tym procesów regeneracji, sukcesji i unaturalniania się ekosystemów o ile nie przeciwdziałają one osiągnięciu celów ochrony. Ponadto dopuszcza się działania ochronne polegające na:

- a) monitoringu stanu przyrody w tym zagrożeń przez czynniki mogące spowodować zaburzenie przebiegu procesów naturalnych lub zagrozić trwałości ekosystemów;
- b) tworzeniu banków nasion i banków genów *ex situ* oraz czystych kultur gatunków grzybów;
- c) ochronie przed szkodami powodowanymi przez czynniki zewnętrzne i likwidacji skutków;
- d) spowalnianie i zatrzymywanie powierzchniowego odpływu wód w celu zwiększenia zdolności retencyjnych ekosystemów;
- e) ochronie i przywracaniu różnorodności gatunkowej i genetycznej ekosystemów, w tym utrzymanie populacji gatunków specjalnej troski wymagających zabiegów ochrony czynnej;
- f) usuwaniu gatunków inwazyjnych i obcego pochodzenia zagrażających przedmiotom ochrony;
- g) ochronie przeciwpożarowej;

- h) ochronie przed szkodnictwem;
- i) budowie i remoncie urządzeń turystycznych;
- j) utrzymaniu drożności dróg i szlaków turystycznych oraz konserwacji znaków podziału powierzchniowego w celu zapewnienia bezpieczeństwa pożarowego i bezpieczeństwa osób przebywających na terenie Parku;
- k) minimalizacji skutków udostępnienia terenu;
- l) ograniczaniu liczebności gatunków stanowiących zagrożenie dla przedmiotów ochrony;
- m);
- n) likwidacji ogrodzeń upraw i młodników leśnych;
- o) hamowaniu sukcesji w ekosystemach nieleśnych poprzez usuwanie drzew i krzewów;
- p) utrzymywaniu nieleśnych zbiorowisk roślinnych poprzez wykaszanie lub wypas dostosowane do typu zbiorowisk roślinnych i biologicznych właściwości gatunków będących przedmiotem ochrony;
- q) monitorowaniu stanu wód powierzchniowych i gruntowych z uwzględnieniem ich charakterystyk jakościowych, fizykochemicznych i biologicznych;
- r) eliminowaniu źródeł zanieczyszczeń wód.

1.2.2. Działania ochronne na obszarach objętych ochroną czynną w stosunku do roślin, grzybów i zwierząt obejmują:

- a) odtwarzanie siedlisk gatunków;
- b) eliminowanie zagrożeń gatunków specjalnej troski - chronionych, zagrożonych wymarciem i rzadko występujących;
- c) monitoring liczebności populacji gatunków, w przypadku żubra ujednoczony dla całego obszaru występowania w Puszczy Białowieskiej;
- d) wspomaganie rozmnażania się roślin specjalnej troski w warunkach naturalnych;
- e) ochrona gatunków ginących i zagrożonych wymarciem przez hodowlę *ex situ*;
- f) pobieranie materiału do przechowywania w bankach nasion i bankach genów;
- g) zasilanie populacji żyjących na wolności przez wprowadzanie osobników z hodowli *ex situ* oraz poprzez wymianę osobników pomiędzy izolowanymi populacjami żyjącymi na wolności i hodowlami *ex situ*;
- h) tworzenie i ochrona korytarzy ekologicznych umożliwiających migracje zwierząt, roślin i grzybów pomiędzy właściwymi im siedliskami wewnątrz Parku, jak i korytarzy łączących teren Parku z siedliskami poza jego granicami;
- i) eliminowanie obcych gatunków zagrażających rodzimym gatunkom;
- j) przywracanie gatunków wymarłych na terenie parku, o ile zachowały się ich lokalne genotypy a stan zachowania ich siedlisk daje nadzieję na ich trwały powrót;
- k) utrzymywanie bazy pokarmowej zwierząt roślinożernych zagrożonych wymarciem i rzadko występujących.

1.2.3. Działania ochronne na obszarach ochrony czynnej w stosunku do przyrody nieożywionej obejmują:

- a) unikanie działań mogących zaburzyć procesy glebowe;
- b) eliminowanie lub zapobieganie skażeniom gleb i wód.

1.2.4. Działania ochronne na obszarach ochrony czynnej w stosunku do walorów krajobrazowych obejmują:

- a) usuwanie roślinności (wykaszenie, odkrzaczanie, wycinanie drzew) zasłaniającej linie i punkty widokowe oraz panoramy;
- b) dostosowanie małej infrastruktury turystycznej do lokalnej architektury;
- c) racjonalizacja oznakowania turystycznego i edukacyjnego.

1.3. Działania ochronne na obszarach objętych ochroną krajobrazową obejmują:

- a) przeciwdziałanie zarastaniu ekosystemów półnaturalnych i utrzymywanie zanikających zbiorowisk roślinnych;
- b) prowadzenie zarybień wspomagających w stawach w Parku Pałacowym;
- c) utrzymanie drożności dróg i szlaków komunikacyjnych;
- d) spowalnianie odpływu wód powierzchniowych, w tym utrzymanie budowli piętrzącej i systemu mniczków przy zespole stawów w Parku Pałacowym;
- e) ochronę walorów i rewitalizację zabytkowego krajobrazu kulturowego Parku Pałacowego;
- f) ochronę gruntów rolnych przez zachowanie tradycyjnego i ekstensywnego sposobu ich użytkowania;
- g) usuwanie gatunków obcych z wyjątkiem gatunków roślin należących do zabytkowego założenia krajobrazowego Parku Pałacowego;
- h) czynną ochronę zwierząt, grzybów i roślin;
- i) budowę infrastruktury edukacyjnej, turystycznej i administracyjnej;
- j) utrzymanie pasa państwowej drogi granicznej Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z art. 11 Ustawy z dnia 12 października 1990 roku o ochronie granicy państwowej (tekst jednolity Dz. U. 2009, Nr 12, poz. 67);
- k) rozpoznawanie, monitorowanie i eliminowanie lub ograniczanie zagrożeń antropogenicznych, w szczególności urbanizacji, skażenia i zanieczyszczenia powietrza, gleb i wód;
- l) usuwanie przy szlakach turystycznych i w zagrodach ze zwierzętami drzew stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi i zwierząt;
- m) prowadzenie hodowli restytucyjnej żubrów w oparciu o dane rodowodowe i charakterystyki genetyczne populacji, w tym zapewnienie dobrostanu zwierząt przez zabiegi agrotechniczne i pielęgnację zadrzewień w ich zagrodach;
- n) prowadzenie hodowli i ekspozycji zwierząt w rezerwacie pokazowym żubrów.

2. Rodzaj, zakres i lokalizacja działań ochronnych na terenie Białowieskiego Parku Narodowego i obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska w części objętej granicami Parku.

Lp.	Rodzaj zadania	Sposób wykonania i rozmiar	Lokalizacja <sup>1)</sup>
I. Ochrona ekosystemów leśnych			
1	Utrzymanie stanowisk leśnych gatunków roślin światłożądnych związanych z borami świeżymi: tajeży jednostronnej <i>Goodyera repens</i> , arniki górskiej <i>Arnica montana</i> , widłaka goździstego <i>Lycopodium clavatum</i> , widlicza cyprysowatego <i>Diphasiastrum tristachyum</i>	lokalne usuwanie podrostu i podszytu zacieniającego dno lasu; oraz usuwanie darni krzewinek w gniazdach i odsłanianie powierzchni gleby; jednocześnie w dowolnym okresie roku, przy braku pokrywy śnieżnej; zabieg powtarzać w miarę potrzeby, nie rzadziej niż raz na 5 lat; powierzchnia objęta zabiegiem - 2,00 ha	oddziały: 107Ad, 107Cd, 107Ce, 107Cf, 130Bb, 130Bc, 130Bf, 130Bg, 130Bh, 130Bj
2	Zachowanie stanowisk światłożądnych gatunków roślin związanych z dąbrowami świetlistymi, a zwłaszcza buławnika czerwonego <i>Cephalantera rubra</i>	przerzedzanie podszytu z usunięciem pozyskanej biomasy; w miesiącach XII-III, przy grubej pokrywie śnieżnej; zabiegi powtarzać według potrzeb, nie rzadziej niż raz na 5 lat; powierzchnia objęta zabiegiem - 1,50 ha	oddział 197Bb
3	Likwidacja ogrodzeń młodników	demontaż słupów i siatek, wywiezienie materiałów; do 2015 roku; kolejność według pilności	obręb ochronny Hwoźna; według potrzeb
4	Utrzymanie pasa przeciwpożarowego	mechaniczne utrzymanie powierzchni pasa przeciwpożarowego w stanie bez pokrywy roślinnej na długości 3,7 km	oddziały: 368Aj, 368Ak, 368Al, 399D, 400C, 400D, 401C, 401D, 401F
5	Konserwacja punktów czerpania wody do celów przeciwpożarowych	utrzymanie podjazdów, oczyszczanie brzegu z roślinności; 3 punkty	oddziały: 130Ch, 160Dg, 189Cc
6	Utrzymanie sieci dróg służących monitoringowi i ochronie przeciwpożarowej lasu	bieżące remonty nawierzchni, wykaszanie i odkrzaczanie poboczy i rowów drogowych, remonty przepustów; na długości 73 km	obręb ochronny Hwoźna; według potrzeb
7	Utrzymanie czytelności linii i znaków podziału powierzchniowego	odnowienie linii podziału powierzchniowego malowanych na pniach drzew oraz słupków podziału powierzchniowego; według potrzeb	obszar Parku
8	Utrzymanie i konserwacja powierzchni służących do monitoringu stanu lasu	konserwacja lub wymiana słupków i odnawianie innych oznaczeń powierzchni w terenie	obszar Parku
9	Remont i utrzymanie płotu na granicy Parku	usuwanie uszkodzeń na długości 6 km	granica Parku i Polany Białowieskiej
10	Demontaż pozostałości płotu	demontaż metalowych elementów na odcinku o długości 4 km granicy obszaru objętego ochroną ścisłą i wywiezienie zdemontowanych elementów	granica drzewostanów objętych ochroną ścisłą od strony Polany Biało-

Lp.	Rodzaj zadania	Sposób wykonania i rozmiar	Lokalizacja <sup>1)</sup>
			wieskiej
11	Utrzymanie właściwego stanu sanitarnego dróg	Stosowanie płacht podogonowych dla koni	obszar objęty ochroną ścisłą
12	Utrzymanie pasa państwowej drogi granicznej Rzeczypospolitej Polskiej	podkrzesanie drzew, usunięcie nalotu oraz złomów i wywrotów, na odcinku 9,5 km  z częściowym zagospodarowaniem biomasy	oddziały: 111Ah, 111Ca, 136Ba, 136Da, 166Ba, 166Da, 197Ba, 197Da, 229Ba, 229Da, 260Ba, 260Da, 261Ba, 290Ba, 320Ba, 320Da, 346Ba, 346Da, 375Ba OO Hwoźna
13	Oczyszczanie ekosystemów leśnych ze śmieci	zbiór i wywożenie śmieci	obszar Parku
<b>II. Ochrona nieleśnych ekosystemów lądowych</b>			
1	Utrzymanie łąk i muraw bliźniczkowych - nieleśnych siedlisk z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	wypas zwierzętami gospodarskimi lub wykaszanie mechaniczne łąki jednokrotnie w roku lub raz na dwa lata, w miesiącach VII-VIII, z zebraniem i wywiezieniem biomasy lub ze złożeniem w bróg na miejscu; z pozostawieniem niedokosów na min. 10% powierzchni; powierzchnia zabiegu - 1,25 ha	oddział 104Aa
2	Zachowanie bogatych gatunkowo zbiorowisk łąk trzęślicowych - nieleśnych siedlisk z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	ręczne wykaszanie łąki jednokrotnie w roku lub raz na dwa lata, w miesiącu IX, z zebraniem i wywiezieniem biomasy; przed koszeniem należy lokalizować gniazda gąsienic <i>Euphydryas aurinia</i> i pozostawić dookoła nich niedokosy w promieniu min. 2 m, niedokosy powinny obejmować min. 10% powierzchni; powierzchnia zabiegu - 0,1 ha	oddział 398Gg
3	Wspomaganie kształtowania się bogatych gatunkowo zbiorowisk łąk świeżych - siedlisk nieleśnych z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	wykaszanie mechaniczne łąki jednokrotnie w roku lub raz na dwa lata, w miesiącach VI-VIII, z zebraniem i wywiezieniem biomasy lub ze złożeniem w bróg na miejscu; z pozostawieniem niedokosów na min. 10% powierzchni; powierzchnia zabiegu - 14,10 ha	oddziały: 398Gl, 398Gr, 399Dc, 399Dj, 399Dl
4	Wspomaganie kształtowania się bogatych gatunkowo zbiorowisk łąk świeżych, zmiennowilgotnych i muraw	wykaszanie mechaniczne łąki jednokrotnie w roku lub raz na dwa lata, w miesiącach VI-VIII, z zebraniem i wywiezieniem biomasy lub ze złożeniem	oddziały: 400Cc, 400Cg, 400Ck, 400Cn, 400Co, 400Db

Lp.	Rodzaj zadania	Sposób wykonania i rozmiar	Lokalizacja <sup>1)</sup>
	bliźniczkowych - siedlisk nieleśnych z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	w bróg na miejscu; z pozostawieniem niedokosów na 10-20% powierzchni; wykaszanie może być wspomagane wypasem zwierząt; powierzchnia zabiegu - 12,00 ha	
5	Wspomaganie kształtowania się bogatych gatunkowo zbiorowisk łąk świeżych - siedlisk nieleśnych z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	wykaszanie mechaniczne łąki jednokrotnie w roku lub raz na dwa lata, w miesiącach VI-VIII, z zebraniem i wywiezieniem biomasy lub ze złożeniem w bróg na miejscu; z pozostawieniem niedokosów na 10-20% powierzchni; powierzchnia zabiegu - 19,50 ha	oddziały: 400Dd, 400Dh, 401Ck, 401Cm, 401Di, 401Dl
6	Zachowanie bogatych gatunkowo zbiorowisk łąkowych	wykaszanie mechaniczne łąki jednokrotnie w roku lub raz na dwa lata, w miesiącach VII-VIII, z zebraniem i wywiezieniem biomasy lub ze złożeniem w bróg na miejscu; z pozostawieniem niedokosów na min. 10% powierzchni; powierzchnia zabiegu - 9,15 ha	oddziały: 130Ag, 130Cd, 159Dh, 190Ba, 253Ba, 253Da, 339Bk, 339Dd
7	Utrzymanie ekosystemów nieleśnych stanowiących bazę żerową dużych roślinożerców, ptaków i owadów	wykaszanie mechaniczne łąki raz w roku w okresie VII-VIII z usunięciem pozyskanej biomasy lub złożeniem w brogi; należy pozostawić 10-20% niedokosów; powierzchnia zabiegu - 38,64 ha	oddziały: 104Bg, 134Bg, 160Af, 221Af, 282Da, 339Db, 339Dd
<b>III. Ochrona gatunków roślin, zwierząt i grzybów</b>			
1	Zarządzanie w Puszczy Białowieskiej populacją żubra <i>Bison bonasus</i> - gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	monitorowanie liczebności i stanu zdrowotnego zwierząt, obsługa stada wolnego w tym profilaktyka i obsługa lekarsko-weterynaryjna, eliminacje osobników chorych, agresywnych i powodujących konflikty z ludnością, odłowy, odstraszanie żubrów z miejsc w których powodują one uciążliwości; według potrzeb	obszar Puszczy Białowieskiej wraz z przedpołem
2	Utrzymanie i poprawa bazy żerowej żubra <i>Bison bonasus</i> - gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	odkrzacanie i utrzymanie łąk, wykaszanie i zbiór siana i sianokiszonki z łąk, dokarmianie zimowe, kontraktacja siana na łąkach, porządkowanie i odkażanie miejsc dokarmiania, usuwanie niezjedzonych pozostałości siana i nadmiaru odchodów, wykładanie soli w lizawkach; według potrzeb	obszar Puszczy Białowieskiej wraz z przedpołem
3	Prowadzenie hodowli restytucyjnej żubrów <i>Bison bonasus</i> - gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	remonty infrastruktury służącej hodowli żubrów: paśniki, odłownie, drogi, płoty, budynki; obsługa rezerwatów hodowlanych; uprawa pastwisk z podsiewaniem rodzimych gatunków i odmian traw oraz nawożeniem wapnem	rezerwaty hodowlane żubrów, oddziały: 420B, 420C, 421A, 421B, 425C,

Lp.	Rodzaj zadania	Sposób wykonania i rozmiar	Lokalizacja <sup>1)</sup>
		magnezowym; utwardzanie stanowisk karmowych; zabiegi lekarsko-weterynaryjne; poprawa komfortu bytowania zwierząt; regulacja liczebności przez eliminacje i odłowy; według potrzeb	425D i 450B
4	Poprawa struktury genetycznej stada żubrów <i>Bison bonasus</i> - gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	import osobników o znanym rodowodzie do Ośrodka Hodowli Żubrów i zasilanie stada wolnościowego osobnikami urodzonymi w Ośrodku Hodowli Żubrów i wybranymi ze stada; według potrzeb	rezerwaty hodowlane żubrów oddziały: 420B, 420C, 421A, 421B, 425C, 425D i 450B, obszar Puszczy Białowieskiej
5	Ochrona siedliska przeplatki aurinii <i>Euphydryas aurinia</i> - gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	zablokowanie rowu odwadniającego w celu spowolnienia odpływu wód roztopowych	oddział 398Gs
6	Ochrona siedliska przeplatki aurinii <i>Euphydryas aurinia</i> - gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	usuwanie drzew i krzewów zasłaniających stanowisko według potrzeb na powierzchni 0,1 ha	oddział 398G1
7	Ochrona siedliska przeplatki aurinii <i>Euphydryas aurinia</i> - gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	monitorowanie populacji, wyszukiwanie skupisk gąsienic, odkrzaczanie według potrzeb na powierzchni 0,2 ha	oddziały: 398Gg i 399Cd
8	Ochrona stanowiska leńca bezpodkwiatkowego <i>Thesium ebracteatum</i> - gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	usuwanie podrostu oraz podszytu w miesiącach XII-III, przy grubej pokrywie śnieżnej; powtarzać w miarę potrzeby, nie rzadziej niż raz na 5 lat; powierzchnia objęta zabiegiem - 0,1 ha	oddział 159Ab
9	Ochrona stanowiska sasanki otwartej <i>Pulsatilla patens</i> - gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	ręczne odkrzaczanie i wykaszanie stanowiska z usunięciem pozyskanej biomasy; punktowe prześwietlenie drzewostanu; według potrzeb	oddział 166B
10	Utrzymanie miejsc rozrodu płazów	pogłębienie o 20-40 cm centralnej części zbiorników wodnych będących najważniejszymi miejscami rozrodu płazów na terenie Parku; częstotliwość pogłębienia według potrzeb; usuwanie drzew i krzewów odnawiających się na południowych i zachodnich brzegach zbiorników; do 4 zbiorników	oddziały: 399Do i 398a
11	Poprawa charakterystyk miejsc rozrodu płazów	pogłębienie, ukształtowanie dna i brzegów oraz połączenie ze sobą istniejących niewielkich zbiorników wodnych; do 4 zbiorników o powierzchni 35-100 m <sup>2</sup> każdy	oddział 403d
12	Utworzenie zimowisk dla płazów	usypanie kamiennych kopców oraz pozostawienie gałęzi i pni drzew w pobliżu miejsc rozrodu; do 14	oddziały: 399Do, 398a, 403d

Lp.	Rodzaj zadania	Sposób wykonania i rozmiar	Lokalizacja <sup>1)</sup>
		zimowisk	
13	Poprawa warunków bytowania gadów	<p>ręczne odkrzaczanie i wykaszanie nasypów kolejki wąskotorowej raz na 3-5 lat, na wysokości 3-8 cm, w miesiącach VII-IX; na długości 11 km</p> <p>ręczne oczyszczenie z roślin ruin leśniczówki Głuszec; powtarzać co 5 lat</p> <p>usuwanie nalotu drzew i krzewów wokół budynków osady Dziedzinka; powtarzać co 3-5 lat</p>	<p>oddziały: 158A, 158B, 159A, 159B, 160A, 160B, 161A, 161B, 106B, 106D, 131B, 131D, 162A, 162B, 163A, 163B, 164A, 164B, 165A, 165B, 166A, 166B</p> <p>oddział 164Bg</p> <p>oddział 403d</p>
14	Zachowanie stanowiska światłożadnego gatunku rośliny leśnej - widlicza cyprysowatego <i>Diphasiastrum tristachyum</i>	usuwanie podrostu świerka oraz podsztytu zacieniającego stanowisko, z usunięciem pozyskanej biomasy ze stanowiska; zabieg przeprowadzić w miesiącach XII-III, przy grubej pokrywie śnieżnej i powtarzać w miarę potrzeby, nie rzadziej niż raz na 5 lat; powierzchnia zabiegu - 0,10 ha	oddział 130Db
15	Ochrona stanowisk storczyków, m.in. <i>Epipactis atrorubens</i> , <i>Cephalantera rubra</i> , <i>Dactylorhiza incarnata</i> , <i>D. fuchsii</i>	ręczne odkrzaczanie i wykaszanie stanowisk z usunięciem pozyskanej biomasy; obszar zabiegu i lokalizację dostosować do potrzeb i pilności zabiegu;	obszar objęty ochroną czynną; według potrzeb
16	Ochrona stanowisk kosańca syberyjskiego <i>Iris sibirica</i>	ręczne odkrzaczanie i wykaszanie stanowisk z usunięciem biomasy	oddział 165B
17	Zachowanie na dawnych składnicach drewna stanowisk światłożadnych roślin gatunków rzadko występujących	wykaszanie mechaniczne w miesiącach VI-VIII, z wywiezieniem pozyskanej biomasy; jednorazowo w ciągu roku, nie rzadziej niż raz na 2 lata; powierzchnia objęta zabiegiem - 7,96 ha	oddziały: 106Ba, 107Af, 130Dh, 131Cg, 132Dk, 133Ci, 134Bg, 135Dk, 134Dl, 135Cdx, 136Ci, 158Ba, 160Ba, 161Ag, 162Ba, 163Ad, 164Ba, 165Af, 165Ba, 166Ac, 166Bi, 189Ac, 189Ci, 221Ad, 282Ch, 313Ad, 313Cg
18	Monitorowanie liczebności populacji roślin i zwierząt	tropienia i pędzenia zimowe, liczenia osobników/pędów na stałych	obszar Parku

Lp.	Rodzaj zadania	Sposób wykonania i rozmiar	Lokalizacja <sup>1)</sup>
		powierzchniach próbnych, chwytanie w pułapki, rejestrowanie obserwacji administracji terenowej; według potrzeb.	
19	Inwentaryzacja gatunków roślin, zwierząt i grzybów	inwentaryzacja prowadzona przez pracowników Parku i inne osoby, po przeszkoleniu przez specjalistów od wybranych grup organizmów; według potrzeb	obszar Parku
20	Zachowanie zagrożonych gatunków roślin w uprawie <i>ex situ</i>	założenie uprawy <i>ex situ</i> najbardziej zagrożonych gatunków roślin z nasion i organów wegetatywnych pozyskanych na obszarze Puszczy Białowieskiej; powierzchnia uprawy - 0,25 ha	oddziały: 402Ab, 402Ad, 403d, 403f, 398a
21	Prowadzenie Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt	tworzenie i utrzymanie infrastruktury: zagrody, zadaszenia, kojce, stanowisko do wykonywania zabiegów lekarsko-weterynaryjnych, stanowiska karmowe; profilaktyka i opieka lekarsko-weterynaryjna; według potrzeb	Rezerwat hodowlany nr 3 i 4, oddziały: 425C, 425D i 450B, 425D, 450B
22	Regulacja liczebności zwierząt w rezerwacie pokazowym zwierząt	regulacja liczebności zwierząt utrzymywanych w niewoli przez odłowy lub eliminację; według potrzeb ekspozycyjnych oraz wynikających z pojemności żywieniowej zagród	Rezerwat hodowlany nr 3 i 4, oddziały: 425C, 425D i 450B, 425D, 450B
23	Likwidacja ogniska obcych inwazyjnych gatunków roślin	wycinanie drzew gatunków obcych oraz usuwanie ich odnowienia; wycinanie i karczowanie krzewów gatunków obcych; ręczne wykaszanie i karczowanie bylin gatunków obcych; wywiezienie pozyskanej biomasy; zabiegi przeprowadzić w miesiącach VI-VII; w następnych latach usuwać pojawiające się odnowienie gatunków obcych; powierzchnia objęta zabiegiem - 2,12 ha	teren wokół osady Dziedzinka: oddziały: 402Ab, 402Ad, 403d, 403f
24	Likwidacja ogniska obcych inwazyjnych gatunków roślin	wycięcie wszystkich drzew i krzewów, połączone ze zrębkowaniem na miejscu i rozścielaniem na powierzchni gleby uzyskanych zrębków w miesiącach VI-IX; ręczne wykaszanie roślinności zielnej w VI bez usuwania biomasy; ściółkowanie biomasą uzyskaną w trakcie wykaszania na innych powierzchniach; nadkładowa warstwa zrębków i ściółki grubości min. 5-10 cm; w kolejnych latach usuwanie pojawiającego się odnowienia gatunków obcych; powierzchnia objęta zabiegiem - 0,86 ha	oddział 399Do

Lp.	Rodzaj zadania	Sposób wykonania i rozmiar	Lokalizacja <sup>1)</sup>
25	Zapobieżenie odnowieniu się ogniska obcych inwazyjnych gatunków roślin	sztuczne odnowienie grabem na powierzchni 0,40 ha	oddział 399Do
26	Usuwanie obcego gatunku inwazyjnego - klonu jaworu <i>Acer pseudoplatanus</i>	ręczne i mechaniczne wycinanie drzew; jednokrotnie w miesiącach V-IX; w kolejnych latach kontrola terenu Parku i usuwanie pojawiającego się odnowienia według potrzeb; powierzchnia objęta zabiegiem - 0,51 ha	oddziały: 110Ad, 110Ai, 110Aj, 110Ah, 368Al, 398Gs
27	Usuwanie obcego gatunku inwazyjnego - klonu jesionolistnego <i>Acer negundo</i>	wycinanie drzew klonu jesionolistnego oraz usuwanie ich odnowienia jednokrotnie w miesiącach V-IX; w kolejnych latach kontrola terenu Parku i usuwanie pojawiającego się odnowienia według potrzeb; zebranie, wywiezienie i spalanie ewentualnych owocujących gałęzi; powierzchnia objęta zabiegiem - 18,03 ha	oddziały: 159Db, 159Dh, 190Ba, 221Ea, 253Da, 282Ba
28	Usuwanie obcego gatunku inwazyjnego - winobluszczu <i>Partenocissus inserta</i>	ręczne i mechaniczne wycinanie i karczowanie; jednokrotnie w miesiącach V-IX; powierzchnia objęta zabiegiem - 0,10 ha; w kolejnych latach kontrola terenu Parku i usuwanie pojawiającego się odnowienia według potrzeb	oddziały: 110Ba i 111Ad
29	Usuwanie obcego gatunku inwazyjnego - turzycy drżączkowatej <i>Carex brizoides</i>	przykrycie runa na okres min. 2 lat czarną folią ogrodniczą w miejscu występowania turzycy; w razie utrzymywania się gatunku zabieg powtórzyć; powierzchnia objęta zabiegiem - 0,10 ha	oddziały: 135Db, 136Ca, 196Da
30	Usuwanie obcego gatunku inwazyjnego - niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i>	ręczne wykaszanie roślin przed lub w trakcie kwitnienia roślin; zabieg pilny! powtarzać 2-3-krotnie w kolejnych latach do całkowitego usunięcia gatunku; powierzchnia objęta zabiegiem - 1,37 ha	oddziały: 161Af, 368Al, 420Cc
31	Redukcja liczebności obcego gatunku inwazyjnego - norki amerykańskiej <i>Neovison vison</i>	dwukrotnie w ciągu roku, 10-dniowe serie odłowów w okresie październik-listopad i luty-marzec, pułapki z przynętą rozstawione co 500-1000 m wzdłuż brzegów rzek, po odłowieniu ich eliminacja	doliny rzek na terenie Parku
32	Usuwanie i monitoring obcych gatunków roślin, w szczególności: dąb czerwony <i>Quercus rubra</i> , dziki bez koralowy <i>Sambucus racemosa</i> , klon jawor <i>Acer pseudoplatanus</i> , klon jesionolistny <i>Acer negundo</i> ,	ręczne i mechaniczne usuwanie pojedynczych egzemplarzy i ognisk obcych gatunków inwazyjnych; monitoring gatunków obcych;	obszar objęty ochroną czynną i krajobrazową; według potrzeb

Lp.	Rodzaj zadania	Sposób wykonania i rozmiar	Lokalizacja <sup>1)</sup>
	niecierpek drobnokwiatowy <i>Impatiens parviflora</i> , świdośliwa Lamarcka <i>Amelanchier lamarckii</i> , turzyca drzączkowata <i>Carex brizoides</i> , winobluszcz zaroślowy <i>Partenocissus inserta</i> , niecierpek gruczołowaty <i>Impatiens glandulifera</i> , ligustr <i>Ligustrum vulgare</i> , łubin trwały <i>Lupinus polyphyllos</i> , czeremcha amerykańska <i>Padus serotina</i> , rdestowiec <i>Reynourtia</i> spp., róża pomarszczona <i>Rosa rugosa</i> , nawłocie <i>Solidago gigantea</i> , <i>S. canadensis</i> , tawuła nibywierzbolistna <i>Spiraea × pseudosalicifolia</i> , żywotnik olbrzymi <i>Thuja plicata</i>		
<b>IV. Ochrona dziedzictwa kulturowego</b>			
1	Rewitalizacja i utrzymanie założenia Parku Pałacowego	mechaniczne wykaszanie łąk z usunięciem pozyskanej biomasy; powierzchnia zabiegu 12,65 ha	Park Pałacowy, oddział 398a i 398b
		pielęgnacja kęp zadrzewień poprzez usuwanie posuszu, złomów i wywro- tów oraz regulację zasięgu występowania gatunków krzewiastych; usuwanie spontanicznie pojawiających się odno- wień drzew i krzewów; według potrzeb	Park Pałacowy, oddział 398a, 398m, 398n, 398p
		remont mostu i zadaszenia na grobli	Park Pałacowy, oddziały 398a i 398l
		rozbiórka starego ogrodzenia Parku Pałacowego i budowa nowego na odcinku 2,5 km	Park Pałacowy, oddział 398
		zabezpieczenie przed deprecjacją i remonty obiektów zabytkowych; według potrzeb	Park Pałacowy, oddziały: 398g, 398h, 398i, 398k
2	Utrzymanie osady Dziedzinka	bieżące remonty i zagospodarowanie	oddziały: 403d i 403f
<b>V. Udostępnienie terenu Parku</b>			
1	Utrzymanie infrastruktury turystycznej i edukacyjnej związanej z zabezpieczeniem terenu i przedmiotów	bieżące remonty i konserwacja tablic informacyjnych, miejsc odpoczynku, zadaszeń, kładek, wież widokowych, platform obserwacyjnych, wiat, kła-	według potrzeb

Lp.	Rodzaj zadania	Sposób wykonania i rozmiar	Lokalizacja <sup>1)</sup>
	ochrony przed zniszczeniem;	dek, ławek, żywopłotów, miejsc ogniskowych i innych; według potrzeb	
2	Utrzymanie szlaków turystycznych	odnawianie oznakowań, bieżące remonty ścieżek i dróg; według potrzeb	według potrzeb
3	Utrzymanie i bieżące remonty dróg	remonty nawierzchni dróg i rowów przydrożnych, remonty przepustów drogowych	obszar Parku
4	Skanalizowanie i uporządkowanie ruchu turystycznego w rejonach Puszczy pokrywających się z ostojami żubrów	oznakowanie istniejących platform i punktów widokowych służących do obserwacji zwierząt; poprawa warunków dojazdu i oznakowania dróg i ścieżek prowadzących do punktów obserwacyjnych	obszar Puszczy Białowieskiej
5	Utrzymanie punktów widokowych i osi widokowych	wycinanie drzew, ręczne odkrzaczenie i wykaszanie z usunięciem biomasy przedpoła wieży widokowej w dolinie Narewki na powierzchni 0,1 ha	oddział 159Bj
6	Usuwanie wiatrołomów ze szlaków turystycznych i dróg	przecinanie drzew blokujących przejazd i przejście na drogach i ścieżkach oraz obalanie drzew zawieszonych i stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, z pozostawieniem biomasy w ekosystemie; według potrzeb	obszar objęty ochroną ścisłą
7	Usuwanie wiatrołomów ze szlaków turystycznych i dróg	przecinanie drzew blokujących przejazd i przejście na drogach i ścieżkach, obalanie drzew zawieszonych i stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego; dopuszcza się usunięcie części biomasy z ekosystemu; według potrzeb	obszar objęty ochroną czynną
8	Usuwanie wiatrołomów, złomów i martwych drzew	obalanie drzew stwarzających zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego oraz zdrowia i życia zwierząt utrzymywanych w niewoli; przecinanie drzew blokujących drogi i szlaki komunikacyjne, leżących na płocie; usunięcie biomasy; według potrzeb	obszar objęty ochroną krajobrazową
9	Zarybianie wspomagające	Zarybianie narybkiem gatunków rodzimych według potrzeb wynikających z dynamiki populacji ryb w stawach	stawy w Parku Pałacowym, oddział 3981

<sup>1)</sup> Podział na oddziały oznaczone liczbą i dużą literą, pododdziały oznaczone małą literą podano zgodnie z mapą ewidencyjną Białowieskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku, skala 1:10 000, według stanu na dzień 01.01.2001. Mapa znajduje się w siedzibie Dyrekcji Białowieskiego Parku Narodowego w miejscowości Białowieża.

## SPOSOBY MONITORINGU REALIZACJI DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ ICH SKUTKÓW

Wskaźniki monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków.

Lp.	Wskaźnik docelowy	Wskaźniki pośrednie w latach			Źródło informacji	Częstotliwość zbierania informacji
		2015	2020	2025		
1	2	3	4	5	6	7
1	Zachowane na terenie Parku stanowisk janołców <i>Chamaecytisus</i> spp., tajeży jednostronnej <i>Goodyera repens</i> , arniki górskiej <i>Arnica montana</i> , widlicza cyprysowatego <i>Diphasiastrum tristachyum</i> , widłaka goździstego <i>Lycopodium clavatum</i>	jak w kol. 2	jak w kol. 2	jak w kol. 2	monitoring prowadzony przez pracowników Parku i inne osoby	na bieżąco oraz w ramach planowania i odbierania zabiegów ochrony czynnej
2	Zachowane stanowisko buławnika czerwonego <i>Cephalantera rubra</i>	jak w kol. 2	jak w kol. 2	jak w kol. 2	monitoring prowadzony przez pracowników Parku i inne osoby	na bieżąco oraz w ramach planowania i odbierania zabiegów ochrony czynnej
3	Likwidacja wszystkich ogrodzeń młodników	100%	-	-	wykazy robót	na bieżąco
4	Pas przeciwpożarowy o długości 3,7 km na granicy Parku	3,7 km	3,7 km	3,7 km	wykazy robót	na bieżąco
5	Min. 3 punkty czerpania wody do celów przeciwpożarowych	min. 3 punkty	min. 3 punkty	min. 3 punkty	sprawozdania służb terenowych	corocznie
6	Utrzymanie min. 73 km dróg służących monitoringowi i ochronie przeciwpożarowej lasu	min. 73 km dróg	min. 73 km dróg	min. 73 km dróg	wykazy robót	na bieżąco
7	Linie i znaki podziału powierzchniowego czytelne	100% znaków czytelnych	100% znaków czytelnych	100% znaków czytelnych	sprawozdania służb terenowych	raz do roku
8	Powierzchnie do monitoringu stanu lasu utrzymane	100% pow. utrzymanych	100% pow. utrzymanych	100% pow. utrzymanych	sprawozdania pracowni naukowej	co 5 lat

Lp.	Wskaźnik docelowy	Wskaźniki pośrednie w latach			Źródło informacji	Częstotliwość zbierania informacji
		2015	2020	2025		
1	2	3	4	5	6	7
9	6 km płotu na granicy Parku	6 km płotu	6 km płotu	6 km płotu	wykazy robót	raz do roku
10	Demontaż pozostałości płotu na granicy obszaru ochrony ścisłej	100%	-	-	sprawozdanie służb terenowych	jednorazowo
11	Drogi utrzymane w dobrym stanie sanitarnym	100%	100%	100%	sprawozdanie służb terenowych	raz do roku
12	Utrzymane 9,5 km drogi granicznej Rzeczypospolitej Polskiej	9,5 km	9,5 km	9,5 km	wykazy robót	raz do roku
13	Ekosystemy Parku wysprzątane	100% obszarów	100% obszarów	100% obszarów	wykazy robót	raz do roku
14	Min. jeden płat murawy bliźniczkowej w oddziale 104Aa utrzymany	jak w kol. 2	jak w kol. 2	jak w kol. 2	sprawozdanie służb terenowych; analiza ortofotomapy	co 3 lata
15	Min. jeden płat łąki trzęślicowej w oddziale 398Gg utrzymany	jak w kol. 2	jak w kol. 2	jak w kol. 2	sprawozdanie służb terenowych; analiza ortofotomapy	co 3 lata
16	Powyżej 45 ha bogatych gatunkowo siedlisk nieleśnych z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej: zbiorowisk łąk świeżych, zmiennowilgotnych i muraw bliźniczkowych utrzymane	15 ha siedlisk zbliżonych do właściwego stanu ochrony	30 ha siedlisk zbliżonych do właściwego stanu ochrony	45 ha siedlisk zbliżonych do właściwego stanu ochrony	sprawozdanie służb terenowych; analiza ortofotomapy	co 3 lata
17	Min. 9,15 ha bogatych gatunkowo zbiorowisk łąkowych zachowane	9,15 ha łąk	9,15 ha łąk	9,15 ha łąk	sprawozdanie służb terenowych; analiza ortofotomapy	co 3 lata
18	Utrzymanie min. 35 ha obszarów stanowiących miejsca żerowania dużych roślinożerców	min. 35 ha	min. 35 ha	min. 35 ha	sprawozdanie służb terenowych; analizy ortofotomapy	co 3 lata
19	Liczebność populacji żubra w Puszczy Białowieskiej utrzymana na poziomie powyżej 400 osobników, 20-30% osobników żyje na terenie Parku	jak w kol. 2	jak w kol. 2	jak w kol. 2	sprawozdanie służb terenowych; okresowe liczenie zwierząt	raz do roku
20	Liczebność żubrów w niewoli utrzymywana na poziomie 25-35 osobników	25-35 osobników	25-35 osobników	25-35 osobników	sprawozdanie pracowników odpowiedzialnych za hodowlę zamkniętą	raz do roku
21	Min. 1 populacja gatunku z II załącznika Dyrektywy Siedliskowej: przepłatki aurinii <i>Euphydryas</i>	min. 1 populacja	min. 1 populacja	min. 1 populacja	sprawozdanie służb terenowych i pracowników naukowej	raz w roku

Lp.	Wskaźnik docelowy	Wskaźniki pośrednie w latach			Źródło informacji	Częstotliwość zbierania informacji
		2015	2020	2025		
1	2	3	4	5	6	7
	<i>aurinia</i> utrzymana					
22	Populacja gatunku z II załącznika Dyrektywy Siedliskowej: leńca bezpodkwiatkowego <i>Thesium ebracteatum</i> utrzymana na poziomie > 1000 pędów i > 30% pędów generatywnych	> 1000 pędów, > 30% pędów generatywnych	> 1000 pędów, > 30% pędów generatywnych	> 1000 pędów, > 30% pędów generatywnych	Sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na rok
23	Min. 1 stanowisko sasaniki otwartej <i>Pulsatilla patens</i> - gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej	min. 1 stanowisko	min. 1 stanowisko	min. 1 stanowisko	sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na rok
24	Min. 8 miejsc rozrodu płazów o powierzchni 35-100 m <sup>2</sup> każdy, we właściwym stanie	min. 4 zbiorniki wodne	min. 8 zbiorników wodnych	min. 8 zbiorników wodnych	sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na 5 lat
25	Wykonanie min. 14 zimowisk dla płazów	min. 14 zimowisk	min. 14 zimowisk	min. 14 zimowisk	sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na 5 lat
26	Min. 5 stanowisk kosańca syberyjskiego <i>Iris sibirica</i>	min. 5 stanowisk	min. 5 stanowisk	min. 5 stanowisk	sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na 5 lat
27	Min. 7,96 ha dawnych składnic utrzymane w stanie niezalesionym	min. 7,96 ha	min. 7,96 ha	min. 7,96 ha	sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na 5 lat
28	Min. 0,25 ha uprawy <i>ex situ</i> gatunków specjalnej troski	min. 0,10 ha	min. 0,20 ha	min. 0,25 ha	sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na 5 lat
29	1 Ośrodek Rehabilitacji Zwierząt	1 ośrodek	1 ośrodek	1 ośrodek	sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na 5 lat
30	2 najgroźniejsze ogniska gatunków inwazyjnych zlikwidowane	2 ogniska zlikwidowane	-	-	sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na rok
31	Gatunki obce: klon jawor <i>Acer platanoides</i> , klon jesionolistny <i>Acer negundo</i> , winobluszcz <i>Partenocissus inserta</i> wyeliminowane	75% stanowisk	100% stanowisk	100% stanowisk	sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na rok
32	Zlikwidowane stanowiska gatunków obcych: niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens</i>	75% stanowisk	100% stanowisk	100% stanowisk	sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na rok

Lp.	Wskaźnik docelowy	Wskaźniki pośrednie w latach			Źródło informacji	Częstotliwość zbierania informacji
		2015	2020	2025		
1	2	3	4	5	6	7
	<i>parviflora</i> i turzycy drżączkowatej <i>Carex brizoides</i>					
33	Obniżenie zagęszczeń gatunku inwazyjnego - norki amerykańskiej <i>Neovison vison</i> o 20%	10%	15%	20%	sprawozdanie służb terenowych i pracowni naukowej	raz na 5 lat

## Załącznik nr 9

## SPOSOBY MONITORINGU STANU OCHRONY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH ORAZ GATUNKÓW PTAKÓW, ROŚLIN I ZWIERZĄT, ORAZ ICH SIEDLISK, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC 200004 PUSZCZA BIAŁOWIESKA WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE

## 1. Sposoby monitoringu stanu ochrony siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 w granicach Parku.

Lp.	Nazwa siedliska	Wskaźnik monitoringu	Rodzaj powierzchni	Częstość kontroli	Metoda kontroli
1	Murawy bliźniczkowe <i>Nardion</i>	powierzchnia siedliska i liczba płątów	ekosystemy nieleśne na piaszczystych ubogich glebach	I - co roku; II - co 6 lat	I rodzaj kontroli: zdjęcia fitosocjologiczne na stałych powierzchniach oraz występowanie rzadkich gatunków roślin i szacunkowa ocena ich liczebności w fitocenozach; II rodzaj kontroli: kartowanie i ocena stanu zachowania muraw zgodnie z metodyką GIOŚ/ IOP PAN na powierzchniach stałych
2	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i>	powierzchnia siedliska i liczba płątów	ekosystemy nieleśne w pobliżu cieków wodnych lub zalewane okresowo	I - co roku; II - co 6 lat	I rodzaj kontroli: zdjęcia fitosocjologiczne na stałych powierzchniach oraz występowanie rzadkich gatunków roślin i szacunkowa ocena ich liczebności w fitocenozach; II rodzaj kontroli: kartowanie i ocena stanu zachowania siedliska zgodnie z metodyką GIOŚ/IOP PAN na powierzchniach stałych;
3	Świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i>	powierzchnia ekstensywnie użytkowanych łąk świeżych	ekosystemy nieleśne na siedliskach świeżych	co 6 lat	powierzchnia łąk świeżych utrzymywanych w ekstensywnym użytkowaniu określona na podstawie ortofotomapy; ocena stanu siedliska zgodnie z metodyką GIOŚ/IOP PAN na powierzchniach stałych
4	Grąd subkontynentalny <i>Tilio-Carpinetum</i>	powierzchnia zajęta przez siedlisko	ekosystemy leśne na żyznych siedliskach o różnym stopniu uwilgotnienia	co 6 lat	I rodzaj kontroli: powierzchnia dojrzałych i nie zniekształconych grądów na podstawie zdjęć lotniczych lub satelitarnych; II rodzaj kontroli: powierzchnia zniekształconych płątów grądów na podstawie zdjęć lotniczych lub satelitarnych; III rodzaj kontroli: skład gatunkowy i struktura drzewostanów mierzone na istniejących stałych powierzchniach strukturalnych; ocena stanu siedliska zgodnie

					z metodyką GIOŚ/IOP PAN na powierzchniach stałych
5	Bór sosnowy bagienny <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>	powierzchnia zajęta przez siedlisko	ekosystemy leśne na torfach wysokich	co 6 lat	I rodzaj kontroli: powierzchnia dojrzałych i nie zniekształconych borów bagiennych na podstawie zdjęć lotniczych lub satelitarnych; II rodzaj kontroli: powierzchnia zniekształconych płatów borów bagiennych na podstawie zdjęć lotniczych lub satelitarnych; III rodzaj kontroli: skład gatunkowy i struktura drzewostanów mierzone na istniejących stałych powierzchniach strukturalnych; ocena stanu siedliska zgodnie z metodyką GIOŚ/IOP PAN na powierzchniach stałych
6	Borealna świerczyna bagienna <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>	powierzchnia zajęta przez siedlisko	ekosystemy leśne na torfach wysokich	co 6 lat	I rodzaj kontroli: powierzchnia dojrzałych i nie zniekształconych borealnych świerczyn na podstawie zdjęć lotniczych lub satelitarnych; II rodzaj kontroli: powierzchnia zniekształconych płatów borealnych świerczyn na podstawie zdjęć lotniczych lub satelitarnych; III rodzaj kontroli: skład gatunkowy i struktura drzewostanów mierzone na istniejących stałych powierzchniach strukturalnych; ocena stanu siedliska zgodnie z metodyką GIOŚ/IOP PAN na powierzchniach stałych
7	Subborealna brzezina bagienna <i>Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis</i>	powierzchnia zajęta przez siedlisko	ekosystemy leśne na torfach przejściowych	co 6 lat	I rodzaj kontroli: powierzchnia dojrzałych i nie zniekształconych brzezin bagiennych na podstawie zdjęć lotniczych lub satelitarnych; II rodzaj kontroli: powierzchnia zniekształconych płatów brzezin bagiennych na podstawie zdjęć lotniczych lub satelitarnych; III rodzaj kontroli: skład gatunkowy i struktura drzewostanów mierzone na istniejących stałych powierzchniach strukturalnych; ocena stanu siedliska zgodnie z metodyką GIOŚ/IOP PAN na powierzchniach stałych
8	Łęg olszowo-jesionowy <i>Fraxino-Alnetum</i>	powierzchnia zajęta przez siedlisko	ekosystemy leśne na glebach mineralnych, okresowo	co 6 lat	I rodzaj kontroli: powierzchnia dojrzałych i nie zniekształconych łęgów na podstawie zdjęć lotniczych lub satelitarnych; II rodzaj kontroli: powierzchnia zniekształconych płatów łęgów na podstawie zdjęć lotniczych lub satelitarnych; III rodzaj kontroli: skład gatunkowy i struktura drzewostanów mierzone na istniejących

			zalewanych		stałych powierzchniach strukturalnych; ocena stanu siedliska zgodnie z metodyką GIOŚ/IOP PAN na powierzchniach stałych

2. Sposoby monitoringu stanu ochrony gatunków ptaków, zwierząt i roślin będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 i ich siedlisk w granicach Parku.

Lp.	Nazwa gatunku	Wskaźnik monitoringu	Siedliska	Rodzaj powierzchni	Częstość kontroli	Liczba kontroli	Terminy kontroli		Kontrolowany wskaźnik
							I	II	
1	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	liczba zajętych gniazd oraz sukces lęgowy	stare lasy łąkowe i lęgowe, starodrzewia	Znane stanowiska oraz cały obszar Parku	co roku	2	maj	pierwsza połowa lipca	kontrola I - zajęcie gniazda; kontrola II - sukces lęgowy
2	Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	liczba zajętych rewirów oraz sukces lęgowy	lasy liściaste	Znane stanowiska oraz cały obszar Parku	co 6 lat	2	czerwiec	lipiec - sierpień	kontrola I - liczba par wykazujących zachowania lęgowe; kontrola II - obserwacje par karmiących młode
3	Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	liczba zajętych rewirów	szuwary, turzycowiska, trzcinowiska podtapiane w okresie wiosennym	ekosystemy nieleśne Parku w dolinach cieków wodnych	co 3 lata	2	kwiecień/maj	pierwsza połowa lipca	kontrola I - zachowania terytorialne ptaków; kontrola II - obserwacje noszenia pokarmu dla młodych.
4	Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	liczba zajętych rewirów oraz liczba par przystępujących do lęgów	lasy ze starymi dużymi drzewami oraz sąsiadujące z lasami ekosystemy nieleśne	cały teren Parku	co rok	2	przełom kwietnia i maja	maj - lipiec	kontrola I - liczenie tokujących par; kontrola II - obserwacje noszenia zdobyczy do gniazd
5	Jarzábek <i>Bonasa bonasia</i>	liczba samców	lasy i bory o bogatym podszyciu	ekosystemy leśne	co 3 lata	1	początek kwietnia	-	liczenie samców reagujących na stymulację głosową na 3 transektach, składających się z roz-

Lp.	Nazwa gatunku	Wskaźnik monitoringu	Siedliska	Rodzaj powierzchni	Częstość kontroli	Liczba kontroli	Terminy kontroli		Kontrolowany wskaźnik
							I	II	
									mieszczonych co 500 m punktów, reprezentatywnych dla zmienności siedliskowej ekosystemów leśnych
6	Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	liczba terytorialnych samców	niewielkie, zarośnięte oczka wodne w dolinach rzecznych	otwarte doliny rzeczne	co 3 lata	2	przełom kwietnia i maja	przełom maja i czerwca	obie kontrole polegają na liczeniu, na transektach biegnących wzdłuż doliny rzecznej, samców reagujących na stymulację głosową
7	Derkacz <i>Crex crex</i>	liczba odzywających się samców	rozległe łąki i turzycowiska	ekosystemy nieleśne Parku pokryte roślinnością łąkową	co 3 lata	1	druga połowa maja	-	wieczorne liczenie odzywających się terytorialnych samców (tylko przy dobrej pogodzie)
8	Żuraw <i>Grus grus</i>	liczba terytorialnych par	olsy, łożowiska, trzcinowiska z obecnymi zabagnieniami, podtopieniami i oczkami wodnymi	lasy olsowe oraz silnie uwodnione ekosystemy nieleśne, zwłaszcza w dolinach cieków	co 3 lata	1	koniec marca i kwiecień	-	liczenia metodą nasłuchu o świcie prowadzone podczas dobrej pogody; piesza penetracja stanowisk z nasłuchu
9	Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	liczba stacjonarnych samców	dojrzałe drzewostany z dużym udziałem świerka	bory świeże i wilgotne, bory mieszane świeże i wilgotne, lasy mieszane z dużym udziałem starych świerków	co 3 lata	1	kwiecień	-	liczenie tuż po zmierzchu lub przed świtem, na transekcje biegnącym przez potencjalne siedliska gatunku, z punktami stymulacji rozmieszczonymi co 500 m, samców reagujących na stymulację głosową

Lp.	Nazwa gatunku	Wskaźnik monitoringu	Siedliska	Rodzaj powierzchni	Częstość kontroli	Liczba kontroli	Terminy kontroli		Kontrolowany wskaźnik
							I	II	
10	Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	liczba stacjonarnych samców	dojrzałe drzewostany z dużym udziałem świerka	bory świeże, bory mieszane świeże, lasy mieszane świeże z dużym udziałem starych świerków	co 3 lata	1	pierwsza połowa kwietnia	-	liczenie tuż po zmierzchu lub przed świtem, na transekcie biegnącym przez potencjalne siedliska gatunku, z punktami stymulacji rozmieszczonymi co 500 m, samców reagujących na stymulację głosową
11	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>	liczba terytorialnych samców	polany i skraje borów świeżych i borów mieszanych świeżych.	otwarte przestrzenie na siedliskach borowych i borów mieszanych	co 3 lata	1	lipiec	-	nocne liczenie samców, na potencjalnych siedliskach gatunku, reagujących na stymulację głosową
12	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	liczba osobników	doliny cieków wodnych	wszystkie ciek wodne	co 3 lata	1	maj - czerwiec	-	liczenie osobników w trakcie przemarszu wzdłuż cieku wodnego
13	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	liczba samców wykazujących zachowania terytorialne, dostępność obumierających i martwych drzew	drzewostany liściaste z dużym udziałem martwego drewna	las liściaste	co 3 lata	1	kwiecień	-	liczenie odzywających się samców i samców reagujących na stymulację głosową na 3 transektach o punktach rozmieszczonych co 500 m, przecinających teren Parku; oszacowanie udziału martwych i zamierających drzew w miejscach liczenia ptaków
14	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus</i>	liczba samców wykazujących	drzewostany liściaste z dużym udziałem	las liściaste	co 3 lata	1	kwiecień	-	liczenie bębniących samców i samców reagują-

Lp.	Nazwa gatunku	Wskaźnik monitoringu	Siedliska	Rodzaj powierzchni	Częstość kontroli	Liczba kontroli	Terminy kontroli		Kontrolowany wskaźnik
							I	II	
	<i>martius</i>	zachowania terytorialne, dostępność obumierających i martwych drzew	martwego drewna						cych na stymulację głosową na 3 transektach o punktach rozmieszczonych co 500 m, przecinających teren Parku; oszacowanie udziału martwych i zamierających drzew w miejscach liczenia ptaków
15	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	liczba gniazdujących ptaków	drzewostany z udziałem starych dębów	ekosystemy leśne	co 3 lata	1	kwiecień - czerwiec	-	szacowanie liczebności gatunku metodą kartograficzną (zaznaczanie na planie powierzchni miejsc wołania samców i głosów ptaków podczas kilku (5-8) cotygodniowych kontroli na 20-25 ha powierzchniach próbnych obejmujących grądy, łęgi, olsy, bory
16	Dzięcioł białogrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i>	liczba samców wykazujących zachowania terytorialne, dostępność obumierających i martwych drzew	drzewostany liściaste z dużym udziałem martwego drewna	lasy liściaste	co 3 lata	1	druga połowa marca/ pierwsza połowa kwietnia	-	liczenie bębniących samców i samców reagujących na stymulację głosową na 3 transektach o punktach rozmieszczonych co 500 m, przecinających teren Parku; oszacowanie udziału martwych i zamierających drzew w miejscach

Lp.	Nazwa gatunku	Wskaźnik monitoringu	Siedliska	Rodzaj powierzchni	Częstość kontroli	Liczba kontroli	Terminy kontroli		Kontrolowany wskaźnik
							I	II	
									liczenia ptaków
17	Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>	liczba samców wykazujących zachowania terytorialne, dostępność obumierających i martwych świerków	drzewostany z udziałem świerka	ekosystemy leśne Parku	co 3 lata	1	kwiecień	-	liczenie bębniących samców i samców reagujących na stymulację głosową na 3 transektach o punktach rozmieszczonych co 500 m, przecinających teren Parku; oszacowanie udziału martwych świerków w miejscach liczenia ptaków
18	Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i>	liczba gniazdujących ptaków	drzewostany z dużym udziałem drzew dziuplastych	ekosystemy leśne	co rok	1	koniec maja - czerwiec	-	szacowanie liczebności gatunku metodą kartograficzną (zaznaczanie na planie powierzchni miejsc śpiewu samców podczas kilku (5-8) cotygodniowych kontroli na 20-25 ha powierzchniach próbnych obejmujących grądy, łęgi, olsy, bory
19	Muchołówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>	liczba gniazdujących ptaków	drzewostany z dużym udziałem drzew dziuplastych	ekosystemy leśne	co rok	1	maj	-	szacowanie liczebności gatunku metodą kartograficzną (zaznaczanie na planie powierzchni miejsc śpiewu samców i lokalizacji gniazd podczas kilku (5-8) cotygodniowych kontroli na 20-

Lp.	Nazwa gatunku	Wskaźnik monitoringu	Siedliska	Rodzaj powierzchni	Częstość kontroli	Liczba kontroli	Terminy kontroli		Kontrolowany wskaźnik
							I	II	
									25 ha powierzchniach próbnych obejmujących grądy, łągi, olsy, bory
20	Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	liczba odżywiających się terytorialnych samców	niewielkie, zarośnięte oczka wodne w dolinach rzecznych skrajnie wilgotnych lasów	otwarte doliny rzeczne	co 3 lata	2	przełom kwietnia i maja	przełom maja i czerwca	obie kontrole polegają na liczeniu, na transektach biegnących wzdłuż doliny rzecznej, samców reagujących na stymulację głosową
21	Słonka <i>Scopolax rusticola</i>	liczba tokujących samców		skraje olsów i grądów niskich	co 6 lat	1	maj	-	liczenie tokujących samców tuż po zmierzchu
22	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	liczba gniazdujących par	wilgotne i zalewane ekosystemy leśne	olsy, łągi, grądy niskie	co 6 lat	1	maj/ czerwiec	-	liczenie gniazdujących par na transektach przecinających potencjalne siedliska
23	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	liczba zimujących osobników	piwnice, strychy	znane miejsca zimowania	co 3 lata	1	zima	-	liczenie zimujących osobników
24	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	liczba rodzin	cieki wodne	teren Parku	co rok	1	październik - listopad	-	inwentaryzacja magazynów pokarmu, tam, nor i żeremi bobrów
25	Wilk <i>Canis lupus</i>	liczba osobników	ekosystemy leśne i nieleśne	teren Parku	co rok	1	zima	-	tropienia po śniegu
26	Wydra <i>Lutra lutra</i>	liczba osobników	doliny cieków wodnych	teren Parku	co 3 lata	1	zima	-	tropienia po śniegu
27	Ryś <i>Lynx lynx</i>	liczba osobników	ekosystemy leśne	teren Parku	co rok	2	cały rok	zima	kontrola I - notowanie obserwacji zwierząt; kontrola II - zimowe tropienia

Lp.	Nazwa gatunku	Wskaźnik monitoringu	Siedliska	Rodzaj powierzchni	Częstość kontroli	Liczba kontroli	Terminy kontroli		Kontrolowany wskaźnik
							I	II	
28	Żubr <i>Bison bonasus</i>	liczebność populacji; stan zdrowia i kondycji żubrów	ekosystemy leśne i nieleśne	teren Parku	co rok	1	zima	-	liczenie osobników przy miejscach dokarmiania i niekorzystających z dokarmiania
29	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	sukces rozrodczy	płytkie zbiorniki wodne	zbiorniki wodne	co rok	2	pierwsza połowa czerwca	druga połowa lipca	liczenie kijanek i młodych osobników w zbiornikach wodnych; próbę do liczenia należy odłowić siatką
30	Poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	zagęszczenie osobników na metr kwadratowy stanowiska	nieużytkowane, dobrze uwodnione turzycowiska	turzycowiska z turzycami wielkokepkowymi	co rok	1	czerwiec	-	liczenie osobników na stanowisku na losowo wybranych powierzchniach próbnych
31	Poczwarówka jajowata <i>Vertigo moulinsiana</i>	zagęszczenie osobników na metr kwadratowy stanowiska	nieużytkowane dobrze uwodnione turzycowiska	turzycowiska z turzycami wielkokepkowymi	co rok	1	czerwiec	-	liczenie osobników na stanowisku na losowo wybranych powierzchniach próbnych
32	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	liczba osobników dorosłych obserwowanych na transekcje	wilgotne łąki ze szczawiem <i>Rumex</i> sp.	wilgotne łąki, torfowiska niskie	co rok	2	czerwiec	lipiec	liczenie osobników na znanych stanowiska gatunku metodą transektową
33	Przeplatka aurinia <i>Euphydryas aurinia</i>	liczba osobników dorosłych na stanowisku, liczba gniazd gąsienic na stanowisku	zmiennowilgotne łąki z czarcikęsem łąkowym <i>Succisa pratense</i>	zmiennowilgotne ekstensywnie użytkowane łąki	co rok	2	czerwiec	wrzesień	liczenie osobników dorosłych na stanowisku w czerwcu; wyszukiwanie i liczenie gniazd larw we wrześniu
34	Pachnica	liczba	stare dziuplaste	stare lasy liściaste	co 3 lata	1	lipiec -	-	liczenie zasiedlonych

Lp.	Nazwa gatunku	Wskaźnik monitoringu	Siedliska	Rodzaj powierzchni	Częstość kontroli	Liczba kontroli	Terminy kontroli		Kontrolowany wskaźnik
							I	II	
	dębowa <i>Osmoderma</i> spp.	zasiedlonych drzew	drzewa liściaste z dobrze rozwiniętymi próchnowiskami	z dziuplastymi drzewami			sierpień		drzew na podstawie obecności odchodów larw - 2 powtórzenia co 1-2 tygodnie
35	Bogatek wspaniały <i>Buprestis splendens</i>	liczba obserwowanych osobników dorosłych, areal zajęty przez stare drzewostany sosnowe	stare sosny, często z martwicą boczną; posusz sosnowy	stare bory sosnowe	co 6 lat	1	lipiec - sierpień	-	zbieranie danych o obserwacjach postaci dorosłych; sprawdzanie strychów i innych pomieszczeń z drewnianą konstrukcją; bieżący monitoring arealu starych drzewostanów sosnowych
36	Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	liczba obserwowanych osobników dorosłych i larw, ilość martwych stojących i powalonych drzew	martwe dęby, klony, iwy, jesiony, wiązy, sosny z korą	stare wilgotnie lasy liściaste i mieszane o dużej ilości martwego drewna	co 6 lat	1	w okresie wegetacyjnym	-	zbieranie danych o obserwacjach postaci dorosłych, inwentaryzacja ilości dostępnego martwego drewna
37	Ponurek Schneidera <i>Boros schneideri</i>	liczba obserwowanych osobników dorosłych i larw, liczba starych obumierających i martwych sosen,	martwe stare sosny, dęby, świerki i olchy w korze	stare bory świeże, bory wilgotne, bory mieszane świeże oraz wilgotne lasy liściaste o dużej ilości martwego drewna	co 6 lat	1	w okresie wegetacyjnym	-	zbieranie danych o obserwacjach postaci dorosłych; inwentaryzacja ilości dostępnego martwego drewna na znanych stanowiskach

Lp.	Nazwa gatunku	Wskaźnik monitoringu	Siedliska	Rodzaj powierzchni	Częstość kontroli	Liczba kontroli	Terminy kontroli		Kontrolowany wskaźnik
							I	II	
		dębów, świerków, olch							
38	Rozmiazg kolweński <i>Pytho kolwensis</i>	liczba obserwowanych osobników dorosłych, liczba martwych leżących grubych świerków	grube martwe świerki w wilgotnych lasach liściastych i łęgowych	stare lasy liściaste i łągi z grubymi martwymi świerkami	co 6 lat	-	-	-	zbieranie danych o obserwacjach postaci dorosłych; inwentaryzacja ilości dostępnego martwego drewna na znanych stanowiskach
39	Konarek tajgowy <i>Phryganophilus ruficollis</i>	liczba obserwowanych osobników dorosłych, ilość martwego drewna świerków, brzozy i dębów w zaawansowanym stopniu rozkładu	ilość martwego drewna świerków, brzozy i dębów poprzerastanych grzybnią grzybów powodujących białą zgniliznę	stare lasy liściaste i mieszane o dużej ilości martwego drewna	co 3 lata	-	-	-	zbieranie danych o obserwacjach osobników dorosłych; monitoring ilości i jakości martwego drewna w miejscach występowania gatunku
40	Zagłębek bruzdkowany <i>Rhysodes sulcatus</i>	liczba obserwowanych osobników dorosłych, ilość martwych stojących i powalonych drzew	martwe osiki, świerki, brzozy, dęby i klony	las liściaste i lasy mieszane	co 3 lata	-	-	-	zbieranie danych o obserwacjach osobników dorosłych; monitoring ilości i jakości martwego drewna w miejscach występowania gatunku
41	Leniec bezpodkwiatkowy <i>Thesium</i>	liczba stanowisk, liczba pędów ogółem	nasłonecznione obrzeża lasów mieszanych i borów	las mieszane i bory	co rok	1	maj	-	wyszukiwanie nowych stanowisk, liczenie pędów z wyróżnieniem

Lp.	Nazwa gatunku	Wskaźnik monitoringu	Siedliska	Rodzaj powierzchni	Częstość kontroli	Liczba kontroli	Terminy kontroli		Kontrolowany wskaźnik
							I	II	
	<i>ebracteatum</i>	i liczba pędów generatywnych							frakcji pędów kwitnących
42	Sasanka otwarta <i>Pulsatilla patens</i>	liczba stanowisk, liczba pędów ogółem i liczba pędów generatywnych	obrzeża borów świeżych, miejsca silnie nasłonecznione	bory świeże o niskim zwarcie drzewostanu	co rok	1	kwiecień	-	wyszukiwanie nowych stanowisk, liczenie pędów z wyróżnieniem frakcji pędów kwitnących
43	Rzepik szczeniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	liczba stanowisk, liczba pędów ogółem i liczba pędów generatywnych	wilgotne przydroża, obrzeża łąk niskich i łąk jesionowo-olszowych	lasy liściaste i lasy mieszane	co rok	1	czerwiec - lipiec	-	wyszukiwanie nowych stanowisk, liczenie pędów z wyróżnieniem frakcji pędów kwitnących

Załącznik nr 10

OBSZARY I MIEJSCA UDOSTĘPNIANE DLA CELÓW NAUKOWYCH, EDUKACYJNYCH, TURYSTYCZNYCH, REKREACYJNYCH, SPORTOWYCH ORAZ AMATORSKIEGO POŁOWU RYB I RYBACTWA ORAZ SPOSOBY ICH UDOSTĘPNIANIA

1. Miejsca udostępniane w celach naukowych.

Lp.	Obszary udostępniane	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Obszar całego Parku	za zgodą dyrektora Parku i opinią Rady Naukowej	zgodnie z zatwierdzoną metodyką badań

2. Miejsca udostępniane w celach edukacyjnych.

Lp.	Obszary udostępniane (nazwa obszaru i lokalizacja według numeracji oddziałów) <sup>1</sup>	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Wystawy w Muzeum Przyrodniczo-Leśnym, Park Pałacowy, oddział 398i	po wykupieniu biletu wstępu, zgodnie z Regulaminem udostępnienia zatwierdzonym przez dyrektora Parku	200
2	Sala audiowizualna Centrum Edukacyjno-Muzealnego, Park Pałacowy, oddział 398i	zajęcia edukacyjne, konferencje, seminaria, szkolenia, w zakresie uzgodnionym z dyrektorem Parku	176
3	Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, Park Pałacowy, oddział 398h	zajęcia edukacyjne, warsztaty, wykłady, prezentacje - po wcześniejszym uzgodnieniu terminu i zakresu	50
4	Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, Park Pałacowy, oddział 398h	wystawy	100
5	Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, Park Pałacowy, oddział 398h	edukacyjny plac zabaw	30
6	Dom Marszałkowski, Park Pałacowy, oddział 398h	wystawy, zajęcia edukacyjne	150
7	Biblioteka, Dom Marszałkowski, Park Pałacowy, oddział 398h	udostępnianie i wypożyczanie zbiorów	10
8	Młyn, Park Pałacowy, oddział 398k	wystawy, zajęcia edukacyjne	50
9	Stodoła, Park Pałacowy, oddział 398h	wystawy, zajęcia edukacyjne	100
10	Arsenał, Park Pałacowy, oddział 398h	zajęcia edukacyjne	20
11	Budynek dawnych Stajni	wystawy, zajęcia edukacyjne,	150

Lp.	Obszary udostępniane (nazwa obszaru i lokalizacja według numeracji oddziałów) <sup>1</sup>	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących prze- bywać jednocześnie w danym miejscu
	Kozackich, Park Pałacowy, oddział 398h	udostępnianie zbiorów	
12	Park Pałacowy, oddział 398	po alejkach spacerowych oraz ścieżkach edukacyjnych, grupowo pod opieką przewodnika lub indywidualnie	bez limitu
13	Rezerwat Pokazowy Żubrów, oddział 425C	po wykupieniu biletu wstępu, zgodnie z Regulaminem udostępnienia zatwierdzonym przez Dyrektora Parku	bez limitu
14	Stanowisko edukacyjne kolejki wąskotorowej „Uroczysko Głuszczyca”, oddział 135Cdx	grupowo pod opieką przewodnika lub indywidualnie	200
15	Ścieżka edukacyjna prezentująca leśne zbiorowiska roślinne, oddział 194Cfg	grupowo pod opieką przewodnika lub indywidualnie	50
16	Obszar Ochronny Hwoźna, oddziały: 105B, 105D, 110A, 111B, 130B, 130C, 130D, 134B, 134D, 136A, 136C, 158B, 159ABD, 160A, 160B, 160C, 161A, 161B, 161D, 164B, 164C, 164D, 165A, 165B, 166A, 190B, 190C, 190D, 192A, 192B, 193C, 193D, 194C, 195B, 195D, 221A, 221B, 222A, 226A, 226B, 227A, 227B	po wyznaczonych szlakach turystycznych, grupowo pod opieką przewodnika lub indywidualnie	500
17	Obszar Parku objęty ochroną czynną	zajęcia edukacyjne, szkolenia, zie- lone szkoły, warsztaty; w zakresie uzgodnionym z Dyrektorem Parku	bez limitu
18	Obszar Parku objęty ochroną ściśłą	Zajęcia edukacyjne, szkolenia, zielone szkoły, warsztaty, w zakresie uzgodnionym z dyrektorem Parku	do 200
19	Ścieżka edukacyjna przy pomniku żubra, Osada Zwierzyniec, oddział 420Cx	Grupowo lub indywidualnie	150

<sup>1)</sup> Podział na oddziały oznaczone liczbą i dużą literą, pododdziały oznaczone małą literą podano zgodnie z mapą ewidencyjną Białowieskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku, skala 1:10 000, według stanu na dzień 01.01.2001. Mapa znajduje się w siedzibie Dyrekcji Białowieskiego Parku Narodowego w miejscowości Białowieża.

### 3. Miejsca udostępniane w celach kulturowych.

Lp.	Obszary udostępniane (nazwa obszaru i lokalizacja według numeracji oddziałów) <sup>1</sup>	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących prze- bywać jednocześnie w danym miejscu
1	Muzeum Przyrodniczo-Leśne, Park Pałacowy, oddział 398i	udostępnienie sal muzealnych i dziedzińca przed budynkiem	300
2	Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, Park Pałacowy, oddział 398h	udostępnienie sal ośrodka	100
3	Budynek dawnych Stajni Kozackich, Park Pałacowy, oddział 398h	udostępnianie pomieszczeń	100

<sup>1)</sup> Podział na oddziały oznaczone liczbą i dużą literą, pododdziały oznaczone małą literą podano zgodnie z mapą ewidencyjną Białowieskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku, skala 1:10 000, według stanu na dzień 01.01.2001. Mapa znajduje się w siedzibie Dyrekcji Białowieskiego Parku Narodowego w miejscowości Białowieża.

### 4. Miejsca udostępniane w celach turystycznych.

Lp.	Obszary udostępniane (nazwa obszaru i lokalizacja według numeracji oddziałów) <sup>1</sup>	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących prze- bywać jednocześnie w danym miejscu
1	Wystawy w Muzeum Przyrodniczo-Leśnym, Park Pałacowy, oddział 398i	po wykupieniu biletu wstępu, zgodnie z Regulaminem udostępnienia zatwierdzonym przez Dyrektora Parku	200
2	Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, Park Pałacowy, oddział 398h	wystawy	100
3	Brama carska w Parku Pałacowym, Park Pałacowy, oddział 398h	wystawy	30
4	Parkingi w oddziałach: 110Aa, 111Ad	parkingi dla samochodów osobowych i jednego autokaru; parkowanie autokaru po uzgodnieniu z administracją BPN	liczba osób uzależ- niona od liczby do- stępnych miejsc parkingowych
5	Parking w oddziale 158Ba	parking wyłącznie dla samochodów osobowych	liczba osób uzależ- niona od liczby do- stępnych miejsc parkingowych
	Punkt Informacji Turystycznej w obiekcie Wejmutka przy stawach	Prowadzenie obsługi turystów i Klubu Ornitologów w współpracy z organizacjami pozarządowymi	10
6	Punkt Informacji Turystycznej w Parku Pałacowym, oddział 398k	udostępnianie informacji turystycz- nej i edukacyjnej oraz sprzedaż wydawnictw Parku i pamiątek regionalnych	10
7	Park Pałacowy, oddział 398	po alejkach spacerowych grupowo pod opieką przewodnika lub	bez limitu

Lp.	Obszary udostępniane (nazwa obszaru i lokalizacja według numeracji oddziałów) <sup>1</sup>	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących prze- bywać jednocześnie w danym miejscu
		indywidualnie	
8	Osada Zwierzyniec, oddział 420Cx	pomnik żubra, indywidualnie lub grupowo po ścieżce edukacyjnej	150
9	Rezerwat Pokazowy Żubrów, oddział 425C	po wykupieniu biletu wstępu, zgodnie z Regulaminem udostęp- nienia zatwierdzonym przez Dyrektora Parku	bez limitu
10	Obszar ochrony ścisłej, ścieżka „Do Dębu Jagiełły”, oddziały: 369A, 369D, 370, 398A, 398B, 398C, 399A, 399B, 399C	po uiszczeniu opłaty za wstęp, pod opieką przewodnika, w grupach do 20 osób pieszo lub bryczkami konnymi; przez cały rok od pół godziny przed wschodem słońca do pół godziny po zachodzie słońca	do 300
11	Obszar ochrony ścisłej, oddziały: 284D, 285A, 314A, 314C, 340A, 340D, 341, 369A, 369D, 370, 398A, 398B, 398C, 399A	po uiszczeniu opłaty za wstęp, pod opieką przewodnika, w grupach do 20 osób pieszo lub bryczkami konnymi, w grupach do 10 osób na rowerach; przez cały rok od pół godziny przed wschodem słońca do pół godziny po zachodzie słońca po drogach i wyznaczonych ścieżkach	do 100
12	Obręb Ochronny Hwoźna, oddziały: 105B, 105D, 110A, 111B, 130B, 130C, 130D, 134B, 134D, 135Cdx, 136A, 136C, 158B, 159A, 159B, 159D, 160A, 160B, 160C, 161A, 161B, 161D, 164B, 164C, 164D, 165A, 165B, 166A, 190B, 190C, 190D, 192A, 192B, 193C, 193D, 194C, 195B, 195D, 221A, 221B, 222A, 226A, 226B, 227A, 227B	po oznakowanych szlakach turystycznych przez cały rok od pół godziny przed wschodem słońca do pół godziny po zachodzie słońca; grupy pod opieką przewodnika; turystyka indywidualna może odbywać się bez przewodnika	do 500
13	Wieża widokowa, oddział 159Bc	indywidualnie	
14	Obiekt turystyczny „Filipówka”, oddział 368A1	miejsce odpoczynku; palenie ognia wyłącznie po uzgodnieniu z kon- serwatorem Obrębu Ochronnego Hwoźna	100
15	Obiekt turystyczny „Zamosze”, oddział 110Ak	miejsce odpoczynku; palenie ognia wyłącznie po uzgodnieniu z kon- serwatorem Obrębu Ochronnego Hwoźna	50

<sup>1)</sup> Podział na oddziały oznaczone liczbą i dużą literą, pododdziały oznaczone małą literą podano zgodnie z mapą ewidencyjną Białowieskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku, skala 1:10 000, według stanu na dzień 01.01.2001. Mapa znajduje się w siedzibie Dyrekcji Białowieskiego Parku Narodowego w miejscowości Białowieża.

## 5. Miejsca udostępniane w celach rekreacyjnych.

Lp.	Obszary udostępniane (nazwa obszaru i lokalizacja według numeracji oddziałów) <sup>1</sup>	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących prze- bywać jednocześnie w danym miejscu
1	Park Pałacowy, oddział 398	po alejkach spacerowych.	bez limitu
2	Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, Park Pałacowy, oddział 398	miejsce piknikowe i plac zabaw dla dzieci	100
3	Obiekt turystyczny „Filipówka”, oddział 368A1	grupowo, po uzgodnieniu z konserwatorem Obrębu Ochronnego Hwoźna	100
4	Obiekt turystyczny „Zamosze” oddział 110Ak	grupowo, po uzgodnieniu z konserwatorem Obrębu Ochronnego Hwoźna	50
5	Dom Myśliwski, Park Pałacowy, oddział 398g	pokoje gościnne Parku; zgodnie z Regulaminem udostępnienia zatwierdzonym przez Dyrektora Parku	32
6	Pokoje gościnne Centrum Edukacyjno-Muzealnego, Park Pałacowy, oddział 398i	pokoje gościnne Parku; zgodnie z Regulaminem udostępnienia zatwierdzonym przez Dyrektora Parku	107
7	Stawy w Parku Pałacowym, oddział 398l	do 5 łodek wiosłowych stylizowanych na przełom XIX i XX wieku, po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków	20
8	Obszary objęte ochroną kraj- obrazową oraz obszar ochrony czynnej Obrębu Ochronnego Hwoźna, oddziały: 104A, 104B, 105, 106, 107, 108, 109A, 109B, 110Ab,c,g,h,m-t, 110B, 111Aa- d,k,m,n, 111B, 111Cb-l, 130, 131, 132, 133, 134, 135Cdx, 135Dk, 136Ah-k,m,o-s, 136Bb- m, 136C, 136Db-k, 158, 159, 160A, 160B, 160D, 161, 162, 163, 164, 165, 166A, 166Bb-o, 166C, 166Db-g, 189, 190, 193A, 193B, 194, 195, 196, 197A, 197Bb-h, 197C, 197Db-h, 221, 253, 282, 313, 339B, 339C, 339D, 368A, 368B, 368E	zbiór grzybów i ręczny zbiór płodów runa leśnego przez indywidualne osoby na potrzeby własne	bez limitu

<sup>1)</sup> Podział na oddziały oznaczone liczbą i dużą literą, pododdziały oznaczone małą literą podano zgodnie z mapą ewidencyjną Białowieskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej

Oddział w Białymstoku, skala 1:10 000, według stanu na dzień 01.01.2001. Mapa znajduje się w siedzibie Dyrekcji Białowieskiego Parku Narodowego w miejscowości Białowieża.

#### 6. Miejsca udostępniane do amatorskiego połowu ryb.

Lp.	Obszary udostępniane (nazwa obszaru i lokalizacja według numeracji oddziałów) <sup>1</sup>	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Stawy w Parku Pałacowym, oddział 398l	połów wędką z brzegu <sup>2)</sup>	po wykupieniu zezwolenia w BPN
2	Rzeka Narewka w granicach Parku Pałacowego, oddział 398a i 398p	połów wędką z brzegu <sup>2)</sup>	po wykupieniu zezwolenia w BPN

<sup>1)</sup> Podział na oddziały oznaczone liczbą i dużą literą, pododdziały oznaczone małą literą podano zgodnie z mapą ewidencyjną Białowieskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku, skala 1:10 000, według stanu na dzień 01.01.2001. Mapa znajduje się w siedzibie Dyrekcji Białowieskiego Parku Narodowego w miejscowości Białowieża.

<sup>2)</sup> Ze względu na zagrożenie eutrofizacją wód w Stawach obowiązuje zakaz zanęcania ryb.

#### 7. Możliwe obszary i zakres rozbudowy i modernizacji kubaturowej infrastruktury edukacyjnej, turystycznej i rekreacyjnej:

- a) Rezerwat Pokazowy Żubrów (oddział 425C) - Centrum informacyjno-edukacyjne,
- b) Park Pałacowy (oddział 398) - rewitalizacja połączona z adaptacją budynków zabytkowych,
- c) Osada Zwierzyniec - Ośrodek Informacyjny wykorzystania energii odnawialnych

## MIEJSCA, W KTÓRYCH MOŻE BYĆ PROWADZONA DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA I ROLNICZA

### 1. Wykaz miejsc, w których może być prowadzona działalność handlowa.

Lp.	Miejsce udostępniane (nazwa miejsca i lokalizacja wg. numeracji oddziałów) <sup>1)</sup>	Uwagi
1	Muzeum Przyrodniczo-Leśne, Park Pałacowy, oddział 398i	sprzedaż wydawnictw i pamiątek regionalnych
2	Pokoje gościnne Parku, Park Pałacowy, oddział 398i	gastronomia
3	Budynek dawnych Stajni Kozackich, Park Pałacowy, oddział 398h	mała gastronomia, sprzedaż wydawnictw i pamiątek regionalnych
4	Punkt Informacji Turystycznej, Park Pałacowy, oddział 398a	sprzedaż wydawnictw i pamiątek regionalnych
5	Brama Carska, Park Pałacowy, oddział 398h	sprzedaż wydawnictw i pamiątek regionalnych
6	Wejmutka, Park Pałacowy, oddział 398p	sprzedaż wydawnictw i pamiątek regionalnych
7	Rezerwat Pokazowy Żubrów, oddział 425C	sprzedaż wydawnictw i pamiątek, mała gastronomia

### 2. Wykaz miejsc, w których może być prowadzona działalność rolnicza

Lp.	Miejsce udostępniane (nazwa miejsca i lokalizacja wg. numeracji oddziałów) <sup>1)</sup>	Uwagi
1	Oddział 111Ah, 111Aj, 111Al	ekstensywne użytkowanie gruntów ornych
2	Oddział 110Aa, 110Af, 110Al	ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk
3	Oddział 420Co, 420Cp, 420Cr, 420Ct, 420Cw	ekstensywne użytkowanie gruntów ornych, łąk i pastwisk
4	Park Pałacowy, oddz. 398a	jedna pasieka o wielkości do 20 uli ustawiona w miejscu nie stwarzającym konfliktów z pozostałymi funkcjami terenu
5	Osada Zwierzyniec, oddz. 420Co, 420Cp, 420Cr, 420Ct, 420Cw, 420Cx	jedna pasieka o wielkości do 20 uli ustawiona w miejscu nie stwarzającym konfliktów z pozostałymi funkcjami terenu
6	Obszar objęty ochroną czynną - wszystkie oddziały	pasieki o wielkości do 15 uli, ustawione w odległości nie mniejszej niż 3 km w linii prostej od siebie i nie mniej niż 1 km od granicy obszaru ochrony ścisłej, łącznie do 60 uli na obszarze ochrony czynnej Parku

<sup>1)</sup> Podział na oddziały oznaczone liczbą i dużą literą, pododdziały oznaczone małą literą podano zgodnie z mapą ewidencyjną Białowieskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku, skala 1:10 000, według stanu na dzień 01.01.2001. Mapa znajduje się w siedzibie Dyrekcji Białowieskiego Parku Narodowego w miejscowości Białowieża.

USTALENIA DO STUDIÓW UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN, MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO, DOTYCZĄCE ELIMINACJI LUB OGRANICZENIA ZAGROŻEŃ ZEWNĘTRZNYCH PRZEDMIOTÓW OCHRONY I UWZGLĘDNIAJĄCE POTRZEBY OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC 200004 PUSZCZA BIAŁOWIESKA

Wprowadza się następujące ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin: Białowieża i Narewka, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń, mogących mieć swoje źródło poza granicami Parku.

1. W zakresie utrzymania korytarzy ekologicznych łączących Park Narodowy i obszar Natura 2000 z otoczeniem:

- a) dążenie do utworzenia leśnych korytarzy migracyjnych łączących Puszcę Białowieską z Puszcą Knyszyńską z przecięciem doliny Narwi pomiędzy zbiornikiem wodnym Siemianówka a granicą państwa oraz z przecięciem doliny Narwi na wysokości Puszczy Ładzkiej;
- b) dążenie do utworzenia leśnego korytarza migracyjnego łączącego Puszcę Białowieską z Puszcą Mielnicką;
- c) projektowanie nowych oraz dążenie do remontowania istniejących obiektów infrastruktury komunikacyjnej w sposób umożliwiający migrację płazów.

2. W zakresie stosunków wodnych i gospodarowania wodami:

- a) renaturalizacja doliny Narewki na odcinku od granicy państwa do mostu na ul. Parkowej w Białowieży z możliwością urządzenia kąpieliska między ul. Mostowa a Parkowa ;
- b) utrzymanie, zgodnie z zapisami Ramowej Dyrektywy Wodnej, poboru wód podziemnych w ujęciach gminnych na poziomie nie przekraczającym ich możliwości regeneracyjnych;

3. W zakresie gospodarki rolnej i leśnej:

- a) wyłączenie w gminie Białowieża zalesiania i utrzymanie ekstensywnej gospodarki rolnej lub łąkarskiej w szczególności na działkach po obu stronach drogi Park Pałacowy - obręb ochronny Orłówka;
- b) wprowadzenie na terenie województwa podlaskiego zakazu hodowli bizona amerykańskiego *Bison bison*;

4. W zakresie szczególnych warunków zagospodarowania terenów oraz ograniczenia ich użytkowania:

- a) wyłączenie w Gminie Narewka, Sołectwach Nowe Masiewo i Stare Masiewo spod zabudowy, w tym również spod zabudowy zagrodowej terenów położonych poza zwartą zabudową wsi;
- b) wyłączenie w Gminie Białowieża spod zabudowy, w tym również spod zabudowy zagrodowej terenów położonych na zachód od Parku Pałacowego i na północ od linii ulicy Żubrowej, na wschód od linii ulicy Puszczańskiej i na północ od linii ulicy Kamienne Bagno i Drogi Browskiej;
- c) wyłączenie w Gminie Białowieża spod zabudowy, w tym również spod zabudowy zagrodowej terenów położonych pomiędzy rzeką Narewką a drogą Białowieża - Pogorzelce;
- d) ochrona przed zabudową i zalesieniem przedpoli ciągów widokowych na Park z drogi Białowieża - Pogorzelce na dolinę rzeki Narewki i obszar ochrony ścisłej, punktu widokowego na Park z północno-zachodniego narożnika Parku Pałacowego w Białowieży na obszar ochrony ścisłej oraz przedpoli ciągów widokowych na Park z linii ulicy Żubrowej w Białowieży na obszar ochrony ścisłej Parku;
- e) dążenie do likwidacji napowietrznej linii energetycznej biegnącej na północ i zachód od Parku Pałacowego w Białowieży oraz wzdłuż drogi Białowieża - Pogorzelce;
- f) utrzymanie obecnego rowerowo-pieszego charakteru przejścia granicznego z Białorusią Białowieża - Piererow;
- g) we wsiach Białowieża i Pogorzelce Gminy Białowieża oraz Nowe Masiewo, Stare Masiewo i Zamosze Gminy Narewka wyznaczanie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy istniejącej przy uwzględnieniu historycznych układów jednostek osadniczych oraz struktur przyrodniczych gmin;
- h) zachowanie w budownictwie mieszkaniowym gmin Białowieża i Narewka elementów tradycyjnej formy architektonicznej, w tym: maksymalnej wysokości zabudowy do 2 kondygnacji, z drugą kondygnacją w poddaszu użytkowym, maksymalnej wysokości podłogi parteru nad gruntem do 0,65 m, symetrycznego dwuspadowego dachu z równymi połaciami i kątem ich nachylenia 43-45° oraz maksymalną wysokością kalenic do 8,0 m od poziomu terenu;
- i) dążenie do ochrony i wyeksponowania zachowanych zasobów dziedzictwa kulturowego jako nośnika pamięci zbiorowej i wartości wspólnych Puszczy Białowieskiej;
- j) utworzenie obszarów cichych na terenie całej Puszczy Białowieskiej, z wyłączeniem jednostek osadniczych.

#### 5. W zakresie ochrony wód i gleb:

- a) dążenie do wyposażenia wszystkich jednostek osadniczych w gminach Białowieża i Narewka w infrastrukturę ochrony środowiska, a w szczególności w lokalne lub zbiorcze sieci kanalizacji sanitarnej, w lokalne systemy podczyszczania wód opadowych zbieranych z terenów komunikacyjnych i przemysłowych;
- b) dążenie do budowy sieci odbioru wód i zapewnienia właściwej gospodarki wodami pochodzącymi ze spływu powierzchniowego dróg, parkingów, obiektów turystycznych i innych nawierzchni utwardzonych w jednostkach osadniczych gminy Białowieża i gminy Narewka;

c) likwidacja i rekultywacja nieczynnych składowisk śmieci na terenie gminy Białowieża.

6. W zakresie ochrony powietrza:

a) preferowanie w sąsiedztwie i wewnątrz Puszczy Białowieskiej niskoemisyjnych technologii grzewczych. Wykorzystywanie energii odnawialnej w różnych formach.